

Lacjalan Leimo

N:o 5-6 2016 7€

**Sugrikiellet soivat
rap-musiikkina**

SISÄLTÖ

Aila-Liisa Laurila: Petroskoilainen näyttelijä Andrei Gorškov paljastaa, miten hänestä tuli ensimmäinen karjalaksi rap-musiikkia tekevä artisti	80
Aila-Liisa Laurila: Pudasjärveläinen Ape Nieminen perusti ystäviensä kanssa yli kymmenen vuotta sitten Kesseli-nimisen yhdistyksen ja vie apua Viaan	84
Pekka Vaara: Sakari Pälsi tiesi jo 1920-luvun alkupuolella kertoa, mitä tapahtui I. K. Inhan valokuvaamalle kauniille Toarielle	86
Marjukka Patrakka: Suomalaiset vieraat kävivät Sortavalassa tapaamassa kaupungissa asuvaa lyydiläistä Lidia Kutsvalskajaa	88
Unto Martikainen: Maineikkaaseen runonlaulajasukuun kuuluva Nikolai Kyöttinen sai sotavuosina tärkeän erikoistehtävän	90
Aila-Liisa Laurila: Karjalan Heimo tarjoaa viisi vinkkiä Karjalan tasavaltaan kesällä matkustaville kesälomalaisille	92
Pekka Pamilo, Pekka Mauranen ja Ilmari Homanen: Karjalan Sivistysseuran kunniapuheenjohtaja Pentti Keynäs siirtyi tuonilmaisiin	94
Taina Tuomi, Juhani Riutta ja Tapio Kytömaa: Vienan Karjalan ja Uhtuan ystävä Leo Tuomi siirtyi tuonilmaisiiin	96
Aila-Liisa Laurila: Anne-Mari Kivimäki tutkii karjalaista pelimannia ja valmistelee taiteellista väitöskirjaa Sibelius-Akatemiaan	98
Laukunkantajat: Puheenjohtaja Eeva-Kaisa Linna keskustelee Pekka Pamilon kanssa kyykästä ja karjalaisuudesta	107

Karjalan Heimo

Karjalan Sivistysseura ry:n
jäsenlehti ja äänenkannattaja

– Kieltä ja kulttuuria vuodesta 1906 –

Seura perustettiin vuonna 1906 nimellä Wienin Karjalaisten Liitto. Vuonna 1917 seuran nimeksi tuli Karjalan Sivistysseura ry. Seuran tarkoituksena on itä- ja rajakarjalaisen kielen ja kulttuurin vaaliminen sekä sivistystyön tekeminen. Seura pyrkii ylläpitämään karjalaista perinnettä ja heimohenkeä sekä lujittamaan karjalaista itsetuntoa.

Karjalan Sivistysseura ry:n jäseneksi pääsee jokainen hyvämaineinen kansalainen. Jäsenmaksuun sisältyy *Karjalan Heimo* -lehti. Tervetuloa jäseneksi, lehden tilaajaksi ja lukijaksi sekä karjalais-kalevalaisen kulttuurin harrastajaksi.

Lisätietoja seuran toiminnasta www.karjalansivistysseura.fi

Kannen kuva:

Mordvalaiset Anastasija Kosova (vas.) ja Eževika Spirкина sekä karjalainen Ondrei eli Andrei Gorškov keikkailivat toukokuussa Suomessa.

Kuvaaja:

Aila-Liisa Laurila.

Tarjota juttua lehteen

Karjalan Heimossa julkaistaan toimituksen harkinnan mukaan myös lukijoiden kirjoituksia sekä karjalais-yhdistysten ja sukuseurojen tapahtumailmoituksia.

Karjalan Heimon aikataulua vuonna 2016

Lehden numero	Aineisto toimitukseen	Taitto alkaa	Lukijoilla (viikko)
7-8	06.08.	08.08.	35
9-10	24.09.	26.09.	42
11-12	12.11.	14.11.	49

paatoimittaja@karjalanheimo.fi

Karjalan Heimio

Vuonna 1906 ilmestyi lehden ensimmäinen näyttenumero nimellä Karjalaisten Pakinoita

Toimitus

Päätoimittaja Aila-Liisa Laurila
0400 755 907
paatoimittaja@karjalanheimio.fi
Lapinkaari 20 B 23, 33 180 Tampere
www.karjalanheimio.fi

Ulkoasu

Marita Salonen
Pilkku-Tuotanto Oy, Tampere

Ilmestyminen

Lehti ilmestyy 6 kertaa vuodessa, kaksoisnumeroina, 97. vuosikerta.

Ilmoitushinnat

Takakansi 490 €, sisäkannet II ja III 450 €,
1/1 s. 430 €, 1/2 s. 300 €, 1/3 s. 235 €, 1/4 s. 185 €,
1/6 s. 140 €, 1/8 s. 115 €

Ilmoitusten toimitusosoite

paatoimittaja@karjalanheimio.fi

Lehden tilaaminen ja osoitteenmuutokset

Karjalan Sivistysseura ry
Luotsikatu 9 D
00160 Helsinki
puhelin (09) 171 414
toimisto@karjalansivistysseura.fi
www.karjalansivistysseura.fi
Toimisto palvelee ti ja to klo 10-15,
heinäkuussa suljettuna.

Tilaushinta/jäsenmaksu

Lehden tilaushinta on 40 € / vuosi.
Yhdistyksen jäsenmaksu on 32 €, opiskelijajäsenet 15 € ja lehti sisältyy jäsenetuna jäsenmaksuun.

Pankkiyhteys

Danske Bank
IBAN: FI92 8000 1500 0617 19
BIC/SWIFT: DABAFIHH

Julkaisija

Karjalan Sivistysseura ry
Julkaisutoimikunnan puheenjohtaja
Senni Timonen
www.karjalansivistysseura.fi

Painopaikka

Libris Oy

Oikeudet muutoksiin pidätetään.

ISSN 0449-8828

Helsingissä 10. kesäkuuta 2016

Aineeton perintö talteen

Onko teillä tapana viedä rotinoita vauvataloon? Siis mitä? Kaikki eivät ehkä tunne koko sanaa! Rotinat tarkoittavat vastasyntyneelle äidille vietäviä tuomisia tai lahjoja, jotka perinteisesti ovat ruokaa.

Rotina-sana juontaa juurensa venäjän kielen rod-alkuisiin sanoihin, jotka tarkoittavat syntymistä ja sukulaisia tai omaisia. Karjalaiset rotinat olivat ennen aikaan uunissa valmistettuja ruokia, laatikoita ja piirakoita. Myöhemmin rotinoista tuli makeita kakkuja, kun sokerista tuli kaikkien himoama herkku. Suku tai naapurit alkoivat valmistaa rotinoita kiireesti, kun näkivät, että saunaa lämmitettiin keskellä päivää talossa, jonne odotettiin vauvaa.

Rotinoilla eli ruokaviemisillä haluttiin helpottaa äidin arkea synnytyksen jälkeen. Jostakin syystä tämä rotinaperinne on kuihtunut nykyään aika olemattomaksi, mutta onneksi siitä kertoo tuore elävän perinnön wikiluettelo, jota Museovirasto ylläpitää verkossa. Niin ainetta kuin rotinaruoka onkin, kuuluu rotinaperinne aineettomaan kulttuuriperintöön, jota kerätään wikiluetteloon.

Ensi vuonna on tarkoitus julkaista kansallinen elävän, aineettoman kulttuuriperinnön luettelo.

Karjalaista perinettä wikiluettelossa on vielä kovin vähän. Onneksi luettelo on sellainen, jota kuka tahansa voi täydentää. Internet-osoitteesta wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi löytyy ohjeita luettelointiin. Ehdotuksia voivat tehdä yhdistykset, erilaiset yhteisöt ja yksityishenkilöiden ryhmät, mutta eivät kaupalliset tai poliittiset tahot.

Elävän kulttuuriperinnön suojelua ohjaa kansainvälinen yleissopimus, joka hyväksyttiin Yhdistyneiden Kansakuntien alaisen kasvatus, tiede- ja kulttuurijärjestön Unescon kokouksessa vuonna 2003. Suomi allekirjoitti sopimuksen kymmenen vuotta myöhemmin. Tällä hetkellä sopimuksen piiriin kuuluu 168 valtiota.

Yleissopimuksen tavoitteena on edistää elävän perinnön tunnistamista ja vaalimista. Juhlien ja tapojen lisäksi wikiluetteloon tallennetaan tietoa musiikista ja tanssista, esittävästä taiteesta, suullisesta perinteestä, käsityötaidoista, ruokaperinteestä, peleistä ja leikeistä, luonnosta ja maailmankaikkeudesta sekä hyvistä käytännöistä.

Karjalanpiirakkaperinne luetteloon on tietenkin jo tallennettu.

Kieli on aineetonta kulttuuriperintöä tyyppillisimmillään, sanoi Itä-Suomen yliopiston karjalan kielen professori **Vesa Koivisto** Joensuussa toukokuussa pidetyssä Elävä kulttuuriperintö -seminaarissa.

Hän ehdottaa karjalan kielen käytön lisäämistä Pohjois-Karjalassa esimerkiksi katukylteissä.

Seminaarin alustukset voi katsoa Youtubesta hakemalla esimerkiksi seminaarin nimellä.

AILA-LIISA LAURILA
Päätoimittaja

Ondrei

Maailman ensimmäinen karjalankielinen rap-tähti

Mordvalaiset Anastasija Kosova (vas.) ja Eževika Spirikina sekä karjalainen Ondrei eli Andrei Gorškov näyttävät mainetta suomalais-ugrilaisina rap-artisteina. He esiintyivät Tampereella 18. toukokuuta, missä Karjalan Heimo tapasi taiteilijat.

Maailman ensimmäinen karjalankielinen rap-artisti Ondrei julkaisi vappuaattona maailman ensimmäisen karjalankielisen rap-albumin Karelication. Hän kertoo, miten Karjalan kansallisen teatterin näyttelijästä tuli myös rap-taiteilija.

”Terveh kaikil! Minä esitän teile karjalankielistä rappia, ottakkaa vastah!” Näin saanee Ondrei ja aloittaa kappaleensa *Terveh*. ”Terveh teille, hyvät ristikansat, terveh koko Karjalan tasavalta. Terveh Veniä, terveh Suomi, elgiä duumaitgo, kun minun kieli kuoli!”

Maailman ensimmäinen karjalankielinen rap-albumi *Karelication* julkaistiin vappuaattona Petroskoissa Nuori Karjala-järjestön Lembi-illatsuisissa.

Albumilla on kymmenen kappaletta, joiden tekijänimiä ovat Ondrein lisäksi muun muassa rokkivaari **Santtu Karhu** ja kääntäjinä kotkatjärveläinen kirjailija **Zinaida Dubinina** ja jo edesmennyt runoilija **Vladimir Brendojev**. Santtu Karhun käsialaa ovat kappaleet *Vajoču suo* ja *Karelian jazz*.

– On kuljettu pitkä matka ennen kuin tämä levy valmistui, sanoo Ondrei eli **Andrei Gorškov** itse.

Livvinkielinen Ondrei on syntyisin Aunuksesta ja aloitti näyttelijänopinnot Petroskoin kulttuuriopiston näyttelijälinjalla vuonna 2006. Tästä alkoi myös hänen rap-artistin uransa.

– Karjalan kielen opettajana oli **Natalja Antonova** ja hän sanoi, että minun olisi hyvä tehdä karjalankielinen rappi. Nyt voin sanoa, että olen pioneeri. Kukaan ei ole aikaisemmin tehnyt karjalankielistä rappia.

Uudella albumilla kuultava *D'engat* eli suomeksi rahat kuuluu ensimmäisiin uran alussa syntyneisiin kappaleisiin. Se kertoo, kuinka kaikki on kallista ja rahaa pitää olla sinne ja tänne.

Kappale löytyy videona Youtubesta, missä se on kerännyt muutaman tuhannen katselukertaa.

Musiikki ja näytteleminen kiinnostivat nuorta aunuksia jo varhain. Taannoin suosiotaan kovasti nostanut rap vei heti mennessään.

Oikeastaan Andrei halusi tehdä amerikkalaistyylisiä rappia sampleineen ja muine erilaisine efekteineen, mutta sitten ajatus karjalankielisestä rapista vei voiton. Ondrei sanoo mieltyneensä ”räpätykseen”, koska sillä on luontevaa ottaa kantaa erilaisiin asioihin.

– Laulamissa vokaalit pitenevät liikaa, hän naurahtaa.

Karjalaiseen rap-musiikkiin sopivat jouhikot, kanteleet ja erilaiset pillit mainiosti, mutta yhtä hyvin mukaan mahtuvat myös sähköiset kitarat ja bassot. Ondreita ei häiritse, että karjalankielisen rapin kuulijakunta ei välttämättä ole valtavan suuri. No mihin Ondrei sitten haluaa vaikuttaa: tietenkin siihen, että karjalan kieli pysyy elossa ja kehittyä nykyajassa.

– Sanoissa tavoitellaan ja halutaan sanoa ennen kaikkea sitä, että karjalan kieli ja kulttuuri eivät ole vain mummoille

ja papoille vaan meille kaikille, nuorille ja vanhoille!

Ondrein mukaan Venäjän nuoriso on tällä hetkellä erittäin kiinnostunut kansanperinteestä. Siihen halutaan tutustua ja kehittää uutta sen pohjalta. Vanha perinne pysyy hänen mukaansa parhaiten elossa, kun siitä tehdään tähän aikaan sopivaa eli nykyajan ihmisiä miellyttävää.

– Pitää vain tehdä kaikkea vielä enemmän ja paremmin. Haluaisin, että karjalasta tulisi Karjalan tasavallan virallinen kieli. Sen kautta kielen asema kohenisi kunnolla. Vain silloin, kun kieltä käytetään koko ajan, kieli ja kulttuuri kehittyvät.

Toukokuun puolivälissä Ondrei ja joukko muita suomalais-ugrilaisia rap-artistejä oli Suomi-Venäjä-seuran kiertueella Suomessa. Ondreille Suomen kaupungit alkavat jo olla melko tuttuja, sillä hän on käynyt erilaisilla vierailuilla usein. Rap-artistina tämä oli toinen matka. Teatterivierailujakin on kertynyt useita.

Karjalan kansallisen teatterin näyttelijänä Andrei Gorškov oli Suomessa viimeksi kolmisen vuotta sitten. Ryhmä esitti muun muassa Varkaudessa näytelmää *Samppanjaa! Heti!*, joka on tehty **Anton Tšehovin** pienoiskomedioista *Karhu* ja *Kosinta*. Myös Mikkelissä käytiin tuolloin.

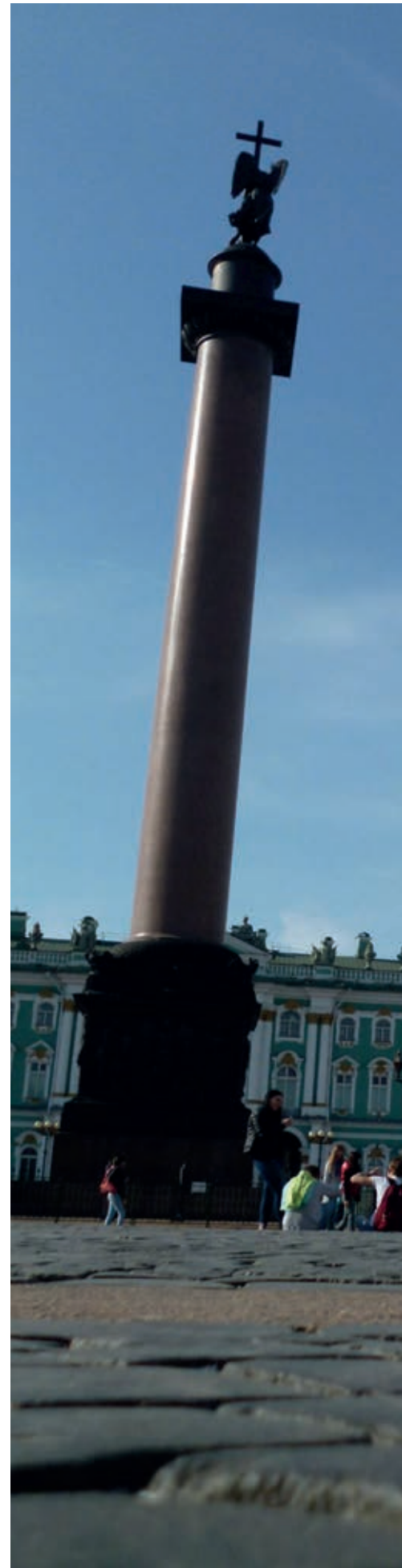
Sekä näytteleminen että keikkailu ja musiikin tekeminen pitävät miehen tällä hetkellä kiireisenä.

Lahjakkuuden tuomiin onnistumisiin voi kirjata esimerkiksi voiton Paras Etnomies 2015 -kilpailussa. Valinta tehtiin viime vuonna Uljanovskin kaupungissa useita eri kansallisuuksia edustaneiden erilaisten etnoartistien joukosta.

Myös tästä voi katsoa Karjalan television jutun, joka löytyy Youtubesta osoitteesta <https://www.youtube.com/watch?v=fwiEvGwpZUc>.

AILA-LIISA LAURILA

Näyttelijä ja rap-artisti Ondrei eli Andrei Gorškov on ehtinyt nähdä monia estradeja. Tässä hän ihmettelee Pietarin Palatsi-aukiota Eremitaasin edustalla.

Pitää yrittää ja tehdä itse

Suomi-Venäjä-seuran järjestämällä Sugri-*rap*-kiertueella olivat mukana myös mordvalaiset **Eževika Spirkin** ja **Anastasija Kosova**, jotka kuuluvat kaikkiaan kuusi-henkiseen Oyme-ryhmään. Nimi tarkoittaa sielua.

Tamperelaiskriitikko **Jussi Niemi** luonnehti naisia šamanistisesti loitsiviksi, ja hänen mielestään erityisesti Eževika on niin karismaattinen, että Oymella olisi mahdollisuuksia oikeaksi maailmanmusiikin suureksi tähdeksi. Viisi vuotta koossa ollut ryhmä onkin jo esiintynyt festivaaleilla ympäri Venäjää sekä Unkarissa, Virossa ja Ukrainassa.

Eževika kertoi *Karjalan Heimolle*, että ryhmä on kiertänyt kotikulmiensa maaseudulla erzien ja mokšien parissa tallentamassa kylien vanhaa kulttuuriperinnettä. Niistä aineksista ammennetaan ominaisuuksia yhteen omaan musiikkiin ja samalla muutetaan perinteen ilmettä nykyaikaiseksi. Oymeläisillä on vahvoja näkemyksiä ja selkeitä visioita.

– Yrittäjyyttä pitää saada lisää suomalais-ugrilaisiin kansoihin. Pitää kehittää omarahoitteisuutta, koska rahaa on vaikea saada. Ei pidä odottaa, että suomalaiset, virolaiset ja unkarilaiset antavat koko ajan rahaa, Eževika sanoo.

Eževika on käynyt Yhdysvalloissa, missä hän huomasi, kuinka sillä luotetaan omaan tekemiseen eikä syytetä vaikeuksista muita.

AILA-LIISA LAURILA

Karelication

- ▶ Maailman ensimmäinen karjalan-kielinen rap-albumi julkaistiin 30. huhtikuuta Petroskoissa.
- ▶ Albumilla kuullaan seuraavat kappaleet: Terveh, Vajočču suo, Kalevalan runa, D'engat, Karjala, Kai dielot hyvin, Petroskoi maguau, Karelian jazz, Karjala (akustinen versio), Loppusanat.
- ▶ Kuuntele Arto Rinteen ohjelma osoitteesta tv-karelia.ru/06-05-2016-2/.

Kesseli tukee ja avustaa monipuolisesti

Ape Nieminen: ”Aina kun ihminen antaa sydämeään, niin hän saa paljon enemmän tilalle. Me kasvamme pois itsekkyydestä.”

Pudasjärveläinen Kesseli ry on yli kymmenvuotias, monipuolista avustustyötä tekevä yhdistys. Yhdistys toimii Koillismaahan ja Vienan Karjalan alueilla.

Kesseli-yhdistyksen syntyajoista lähtien avustamisen pääpaino on ollut Vienan Karjalassa. Yhdistyksen tarkoituksena on auttaa niitä ihmisiä, jotka tarvitsevat eniten apua.

Erityisen lähellä yhdistyksen toimintaa ovat vähäosaiset lapset, vanhukset ja sairaat, joita yhdistys haluaa olla tukemassa monella eri tavalla.

Apu voi kohdistua kulttuuriseen, sosiaaliseen, fyysiseen, psyykkiseen tai hengelliseen elämänpiiriin. Lähtökohtana on auttaa ihmisiä kokonaisvaltaisesti. Kesseli pyrkii pitämään autettaviin säännöllistä kontaktia avun antamisen jälkeenkin.

– Oikeastaan kiinnostukseni kansallisuustojoja kohtaan oli syy matkustaa Vienan Karjalaan. Tässä minua auttoi ystäväni **Heikki Kyyrönen**, joka oli toiminut Kainuun Opiston työntekijänä pitkään. Itse työskentelin muutaman vuoden kyseisessä opistossa, ja kesäohjelmaa mieltiessämme silloisen opettajakunnan kanssa heitin rehtorille ajatuksen retkestä Paanajärvelle. Hän sanoi, että siitä vaan. Hän kehotti ottamaan yhteyttä Heikkiin.

Näin muistelee alkuaikojia pudasjärveläinen **Ari-Pekka eli Ape Nieminen**, joka teki ensimmäisen matkan kuitenkin Vuokkiniemeen kevättalvella opiskelijoiden kanssa ja Heikin opastuksella. Seuraavan reissun hän teki sitten itse kesällä Paanajärvelle.

– Noilla matkoilla tutustuin paikallisiin. Sitten aloin jo kutsumaan karjalaisia laulajia ja musikantteja Pudasjärvelle, mm. **Valeri Pällisen** ja **Vieno Kirilovan**.

Yhdistyksen toiminnan alku Karjalassa sijoittuu kesälle 2005, jolloin Kesseli järjesti urheilutapahtuman Jyskyjärven lapsille. Järjestäjät kuuluivat eräästä työstä,

joka oli varastanut nälkäänsä paikallisesta kaupasta.

Yhdistystä viriteltiin jo tammikuussa 2003, kun Valeri Pällinen ja Vieno Kirilova vierailivat Pudasjärven ammattioppilaitoksen matkailulinjalla. Oppilaat järjestivät toistakymmentä erilaista esiintymiskeikkaa karjalaisuusikoille. Hanuristi Valeri Pällinen oli tuolloin käytännöllisesti katsoen sokea, koska hänellä oli molemmissa silmissä kaihi. Esiintymisviikon aikana **Jarmo Eskola** ja **Virve Seiterä** alkoivat keskustella Valerin auttamisesta.

Myöhemmin Eskola sai järjestetyksi lumenpudotustalkoot Pudasjärven liikuntahallin katolta. Lumenpudotukset hoituivat rivakasti useiden ammattioppilaitoksen opettajien ja muutamien oppilaiden yhteistyöllä. Kun kunta ei voinut maksaa niin suurta summaa yksityiselle, niin toimijoille ehdotettiin yhdistyksen perustamista.

Silloiset toimijat kokoontuivat 26.2.2003 keskustelemaan Jarmo Eskolan ja Virve Seiterän kanssa yhdistyksen perustamisesta ja nimestä. Nimivaihtoehtoja heiteltiin ilmaan kahvipöydässä. Tarkoituksena oli löytää kuvaava nimi. Ehdolla oli mm. karjalainen sana kormano, joka tarkoittaa taskua.

Kaikki innostuivat sanasta Kesseli. Se tuntui mukavalta ja hauskalta. Sana kesseli tarkoittaa karjalan kielessä tuohikonttia.

Kun nimi oli hyväksytty, täytettiin perustamisasiakirjat netissä ja yhdistysrekisteriin Kesseli hyväksyttiin 18.6.2003. Puheenjohtajaksi tuli Ape Nieminen, varapuheenjohtajaksi Virve Seiterä, sihteeriksi **Seija Pekkala** ja rahastonhoitajaksi Jarmo Eskola.

Avustusmatkoihin Kesseli ei käytä jäsenmaksuja, vaan jokainen lähtijä maksaa itse matkansa Vienan Karjalaan. Sama ”sääntö” koskee puheenjohtajia, hallitusta ja muita matkalle pyrkiviä. Kesselin hallitus on tehnyt päätöksen, että paljon avustustyössä mukana olevalle puheenjohtajalle oste-

taan vuosiviisumi, jotta avustustyö olisi mahdollista.

Tärkein periaate on, että jäsenmaksut menevät sataprosenttisesti avustustyöhön. Esimerkiksi vuonna 2010 jäsenmaksuista kerääntyi 5 190 euroa ja apua annettiin Vienassa ja Koillismaalla, lähinnä Pudasjärvellä, puhtaasti 13 089,02 euron edestä. Viime vuonna summa nousi yli 14 000 euron. Suurin osa avusta on mennyt Vianaan. Viime vuonna Kesselin toiminta kosketti Karjalassa yli tuhatta ihmistä.

Monenlaista apua Vienan Karjalassa onkin annettu. On kustannettu kaihileikkauksia, polvileikkauksimatkoja Pietariin, Albiina-tytön sydänleikkauksimatkaa Moskovaan, pienen Viktor -pojan sormileikkauksimatkoja Pietariin ja Artjom-pojan jalkaleikkauksimatkaa Moskovaan. On ostettu ruokaa perheisiin, lahjoitettu jääkaappeja ja hommattu useisiin perheisiin polttopuita.

Lisäksi on maksettu köyhien perheiden lapsia päiväkerhoon, jossa he saavat syödä neljä kertaa päivässä ja leikkiä muiden lasten kanssa. On maksettu myös kymmenien koululaisten kouluruokamaksut. Yhdistys on avustanut ortodoksien, helluntailaisten ja luterilaisten kirkkoa, kulttuuritalojen toimintaa, sairaaloita, vanhustenkoteja, lastenkoteja, urheilutaloja ja -seuroja sekä kouluja.

Pudasjärvellä Kesseli on järjestänyt Wappu-tapahtumia ja vienankarjalaisia tilaisuuksia sekä avustanut silmälasien ja talvikenkien ostossa ja ostanut ruokaa. Yhdistys on lahjoittanut vaatteita lapsiperheille, jakanut stipendejä opiskelijoille ja eri yhdistyksille. Yhdessä Pudasjärven työttömien yhdistyksen Työpetarin ja seurakunnan kanssa Kesseli on järjestänyt työttömien joulujuhlan useana jouluna.

Muut kulut katetaan arpajaisilla, talloilla tai erilaisilla lahjoituksilla.

Reilun kymmenen vuotta sitten yhdistys aloitti ystävätoiminnan Vienan Karjalassa. Ystävätoiminnan ideana on auttaa vähä-

Olesja ja Vova ovat vienalaislapsia, jotka ovat saaneet avustuksia ja pieniä lahjoja suomalaisilta tukijoiltaan.

osaisia lapsia. Avuntarpeet nousevat suoraan lapsilta ja ystävän tehtävänä on täyttää nuo tarpeet mahdollisuuksien mukaan. Yhdistys ei ole määritellyt mitään tiettyä euromäärää, mikä pitäisi lahjoittaa esimerkiksi kuukausittain.

Avuntarpeet ovat erilaisia eri lasten kohdalla, joten avustamisen muotokin voi vaihdella. Auttaa voi monella tavalla. Sopimustekstissä lukee mm. näin: ”Olen kiitollinen kaikesta siitä avusta, jonka ystäväni voi minulle lahjoittaa”. Painoarvo on sanoilla ”voi minulle lahjoittaa”.

– Teemme lapsille selväksi, että ystäväkään ei voi lahjoittaa ihan mitä vain. Tärkeintä on ystävyys, varsinkin silloin, kun on vaikeaa. Ystävät pitävät yhteyttä toisiinsa joko kirjeitse tai soittamalla. Kesseli suosittelee, että Kesseli-ystävä voisi käydä tutustumassa lapsen paikan päällä.

Kesselillä on 12 yhdyshenkilöä kuudessa eri kylässä tai kaupungissa. Heitä on mm. Kostamuksessa, Borovoilla, Jyskyjärvellä, Luusalmella, Kalevalassa ja Vuokkiniemessä. Yhdyshenkilöiden tehtävänä on järjestellä käytännön asioita, olla mukana avustamistyössä, tiedustella avustamistarpeita ja toimia tulkkeina. Ape Niemisen mu-

kaan he ovat tavallisia karjalaisia ja joskus venäläisiä.

– Yhteistyö on ollut hyvää. He avustavat mm. tulkkauksessa. He tietävät usein, kenelle apua pitäisi antaa. Usein he ovat mukana, kun vierailemme esimerkiksi vanhustenkodeissa. He myös majoittavat, Nieminen kertoo.

Kaikille yhdyshenkilöille on annettu diplomi, joka oikeuttaa heidät toimimaan Kesselin yhdyshenkilöinä. Lisäksi Uudella Jyskyjärvellä ja Jyskyjärvellä toimivat Kesseli-naisten ryhmät, jotka auttavat käytännön toimissa.

Eräs avustaja on sanonut, että ystävälapsesta huolehtiminen ei vie ketään konkurssiin. Ape Nieminen kiteyttää antamisen sanoihin:

– Me voimme hyvinkin olla auttamassa näitä lapsia, jotka elävät huonommissa olosuhteissa kuin meidän lapsemme. Aina kun ihminen antaa sydämeästään, niin hän saa paljon enemmän tilalle. Me kasvamme pois itsekkyydestä ja sisimpäämme tulee ilo siitä, että voimme olla tekemässä jotakin arvokasta. Antamiseen kätkeytyy lähimmäisen rakkautta, joka avaa uusia portteja ystävyydelle ja inhimillisyydelle.

Kun kauniit sanat kruunataan teoilla, syntyy kiitosmieltä niin antajassa kuin lahjan vastaanottajassakin.

Tulevaisuuden suunnitelmia Kesselillä ei juuri ole, koska yhdistys yrittää mukautua vallitseviin olosuhteisiin jatkuvasti.

– Tänä vuonna olemme tietoisesti avustaneet Pudasjärvellä enemmän kuin aiempina vuosina. Jaamme 50 ruokapakettia (arvoltaan 30 euroa/paketti ja K-kauppias lahjoittaa jokaiseen pakettiin kaksi kahvipakettia). Lisäksi jaamme jokaiselle luokka-asteelle jokaiseen pudasjärvisen kouluun stipendit, yhteensä yli 50.

– Tarvitseeko Vienan Karjala apuamme? On perheitä, yksinhuoltajia, sairaita ja yksinäisiä, jotka sitä tarvitsevat. Jo pelkkä vierailu vanhuksen luona tuo iloa ja voimia arkeen. Kiitos, kun ette unohda meitä, on monen karjalaisen sana ollut näinä vuosina.

Karjalan Sivistysseura arvostaa Kesselin toimintaa ja antoi Kesselille lahjoituksen oman 110-vuotisjuhlan kunniaksi.

AILA-LIISA LAURILA
Rajaseutu-lehden jutun
pohjalta toimittanut

Kauniin Toarien myöhemmät vaiheet

Kaikki Vienan Karjalan historiaan tutustuneet tuntevat kauniin Toarien ja **Into Konrad Inhan** hänestä ottaman valokuvan – yhden Inhan kuuluisimmista. Inha tapasi Toarien Uhtualla kesällä 1894 ja kuvasi

hänet värttinällä kehräämässä.

Kirjassaan *Kalevalan laulumailta* Inha kertoo tapaamisestaan Toarien kanssa näin: ”Kävimme katsomassa erästä nuorta, ehkä viidentoista vuoden vanhaa neitos-takin, jota kiitettiin koko kylän kauneim-

maksi. Vaikka Toarie oli verraten köyhä – isä oli vuosikausia elellyt Suomessa jättäen perheensä oman onnensa nojaan – niin oli hän kauneutensa vuoksi niin suuressa maineessa, että sanottiin nuorten miesten kilvan tahtoneen viedä hänet miehelään,

I. K. Inhan kesällä 1894 valokuvaama kauneudesta kuulu Toarie ei ole niin tuntemattomaksi jäänyt kuin vapaan sisällön tietosanakirja Wikipedia väittää. Sakari Pälsi tapasi ikään-tyneen Toarien 1920-luvun alussa.

mänvaiheet ovat jääneet tuntemattomiksi”.

Vastaus Toarien myöhempiin vaiheisiin on kuitenkin ollut luettavissa jo vuodesta 1922 lähtien. Silloin **Sakari Pälsi** julkaisi Otavan kustantamana kirjan *Karjalan talviteillä*, jossa hän kertoo kokemuksistaan metsäsissien joukoissa ja havaintojaan vienalaisten elämästä. Noilla retkillään Pälsi törmäsi myös kauniiseen Toarieen ja kertoo tapaamisesta talvella 1921–1922 näin:

”Sehän oli Inhan kaunis tyttö. Hyllyllä orsien päällä oli Inhan kirja *Kalevalan laulumailta*, moneen kertaan lehteilty ja vanhoja muistoja tarkistaessa kulutettu. Ja isäntä oli se sama komea nuorimies, joka kahdeksankolmatta vuotta takaperin kosi mainiota kaunotarta ja sai tämän suostumuksen. Inhalla oli ollut osansa liittoa solmittaessa, hän oli toiminut lähimain puhemiehenä. Hyvän solmun olivatkin vetäneet. Tosin mies oli siitä ajasta ehtinyt harmaantua, vaimo oli kuihtunut ja käynyt kivulloseksi, mutta heillä oli kaksi poikaa ja neljä tytärtä, kaikki oivallista juurta ja hyvässä kasvussa. Talo oli niin kuin sanottu moitteeton.

Minun oli kerrottava mitä tiesin Inhasta ja hänen töistensä. Emäntä kuunteli aikansa ja kävi sitten naisten ainaiseen tapaan pääasiaan käsiksi. ’Onko tuolla edes emäntää?’ ’Ee-i, se mies elää aivan yksikseen, vain kirjat kumppaneinaan’, selitin minä.

’Vai ei ole ottanut emäntää’ virkkoi eukko katsellen mietteissään etensä. ’Aina vaan kirjojensa kanssa, ei se ennenkään muusta välittänyt.’”

Sakari Pälsi ei valitettavasti kerro missä kylässä hän tapasi Toarien ja hänen perheensä. Pälsi liikkui lehtimiehenä metsäsissien joukoissa näiden hallitsemilla alueilla Kiimasjärveltä Pohjois-Vienaan ja sillä jossakin, ehkäpä Uhtualla tai lähikylässä, kohtaaminen kauniin Toarien kanssa tapahtui.

PEKKA VAARA

vaikka hän oli vielä alaikäinen. Toarie olikin siro neitonen, paljon somempi kuin valokuvassa, eikä se suinkaan vähentänyt hänen viehätystään, että hän osasi ’veätä varttinätä.”

Kauniin Toarien myöhempiä vaiheita

on arvailtu ja hänestä laadituilla lauluilla on pyritty jopa euroviisuihin. Jopa kaikki tietävä Wikipedia kirjoittaa, että ”vaikka professori **Pertti Virtaranta** onnistui selvittämään monien Inhan valokuvien sankareiden kohtaloita, Toarien myöhemmät elä-

Ainoa lyydiläinen Sortavalassa

Lidia Kutsvalskaja avioitui vuonna 1953 ja muutti miehensä kanssa asumaan Sortavalaan.

Lidia Kutsvalskaja on tietävästi ainoa Sortavalassa asuva lyydiläinen. **Marjukka Patrakka** kävi ystäviensä kanssa hänen luonaan iltakylässä.

Körötin tuttavieni kanssa kohti Sortavalaa illansuussa. Laskeva aurinko näkyi enää punaoranssina viivana taivaanrannassa. Tummempi viiva oli vahvikkeena, vaalea oranssi sen yllä sulautui hennon kellahtavan sinervään taivaaseen.

Ajoimme **Raijan** ja **Anssin** kanssa läpi Helylän ja oikea talo löytyi kyselemättä. Ulko-oven luona kysyimme parilta naiselta, asuuko Lidia Kutsvalskaja tässä rapussa. Da, da – asuu, ja niin toinen naisista avasi ulko-oven. Neljännessä kerroksessa avautui ovi, ja pian jo Lidia halasi sisarentytärtään.

Koht'siltään istuimme pöydän ääressä. Emäntä kantoi pöytään karjalaista ruokaa: keitetyjä muikkuja ja perunoita sekä suolasienisalaattia. Alkuruoaksi nautimme pelmenejä keitinliemineen. Kesämökin aronioista oli valmistettu viiniä.

Lidia Kutsvalskaja syntyi lyydiläisalueen Kuujärvellä Kukoiniemen kylässä vuonna 1933 **Jelena** ja **Jegor Novozilovin** perheen neljänneksi lapseksi. Hänen jälkeensä perhe lisääntyi vielä neljällä lapsella. Lisäksi isän vanhemmat elivät perheessä. Pienen **Zojan** kaksoissisar hukkuu muutaman vuoden ikäisenä. Isän lähtiessä kalaan **Jevdokia**-tyttönen juoksi perään ja putosi laiturilta järveen.

Pyröröhrinen koti oli lähellä Pitk'järven rantaa. Naapurikylä oli Agveh, sen jälkeen oli Noviko erikoisen suurine taloineen. Momen kilometrin päässä Vaazen-joen takana oli Metsoiniemi, äidin (o.s. **Loginova**) synnyinkylä. Pitk'järven toisella rannalla oli Ylitsin kylä, sen takana Kaarnish-järvi. Ylitsiin mentiin veneellä tai lautalla.

Kukoiniemessä oli 40 taloa, kaikissa asui

Sortavalassa asuva lyydiläinen Lidia Kutsvalskaja kauhoo suolasieniä vierailleen purkkiin. Kuva Marjukka Patrakka.

lyydiläisiä, **Nazaroveja**, **Tsernoprohkineja**... Pikoipieni tsasouna oli tien lähellä, siitä alaspäin vietti kylä taloineen kohti rantaa. Myös Agvehessa oli tsasouna, se oli rannassa. Keskuskylään Dogensuuhun oli matkaa kolme kilometriä. Maanviljelyllä, omalla karjalla ja kalastuksella elettiin. Tehtiin metsätöitä ja metsästettiin.

Perhe sukuloi Novikossa. Lidia muistaa käyneensä kerran Metsoiniemessä. Äidinäiti **Anastasia** oli kylän parantaja ja tietäjä, hänellä oli aina kaulassaan taikapussi.

Tädin mies oli metsästäjä, ja sukulaiset antoivat kotiin vietäväksi karhunlihaa. Lihaa haudutettiin koko päivä uunissa suuressa rautapadassa, tsugunassa. Tuttavilta Ylitsin kylästä Lidia haki Kaarnish-järven kalaa, kuoretta – kuoruskaa. Sitä keitettiin rieh-tilällä ja lopuksi lisättiin smetanaa mauksi.

Lapset leikkivät kotitekoisilla leluilla. Lidia kertoi itse tehneensä räsynuken. Kesällä ulkona leikittiin kotia. Savesta ja hiekasta tehtiin piirakoita. Lapset oppivat varhain tekemään työtä. Heidän piti hakea

kaivosta vettä pareittain ja tuoda pirttiin halkoja. Jo lasten piti hakata polttopuita, sahata ja halkoakin. Lidia muistaa hipaisseensa kirveellä kämmenselkäänsä. Verta valui. Hän kiipesi ullakolle ja tukahdutti vuodon äidin vaatteisiin.

Koulu oli Agvehessa ja Lidia aloitti opintensä venäjäksi. Sota toi suomalaiset ja opetusta alettiin antaa suomeksi. Opettajana oli **Hilkka Lehtonen** (Skyttä). Lyydin kieltä ei koulussa opetettu. Kuujärvellä on ollut koulu toistasataa vuotta, mutta ei lyydin tukena. Vain 1990-luvulla **Lidia Potashova** opetti yhtenä vuotena lyydiä. Agvehessa oppilailla oli kesäisin suuri kasvima, jota käytiin hoitamassa. Perunoista, porkkanoista ynnä muusta sadosta koululaisille laitettiin ruokaa.

Lidian vanhin sisar **Paula** (Pelagea) (**Klemola**) lähti suomalaisten sotilaiden mukana Suomeen kesällä 1944. Hänellä oli siihen vanhempiensa lupa. **Sofia**-mummo odotti Paulaa kotiin itkien, ei edes antanut yöksi ovia lukita. Huhu kertoi Paulan pommituksessa kuolleen, kunnes aikaa myöten tuli kirje: ”Olen elossa, kaikki on hyvin”, hän kirjoitti.

Ruuasta oli sodan jälkeen pulaa. Isä oli metsätöissä, otti Lidian hevosta ajamaan. Hevosen riuhtaistessa tyttö putosi kyydistä jolloin isä sanoi: ”Mene lapsenlikaksi!” Niin Lidia lähti Kontupohjaan enonsa lapsia hoitamaan. Sieltä hän matkasi Petroskoihin toiselle sukulaiselle lapsenlikaksi ja kohta kirjapainoon työhön.

Iltakoulussa Lidia lopetti kesken jääneen koulun. Kaupunkiin jäädäkseen hänen piti saada Kuujärven kolhoosista passi. Se järjestyi vain tuttavan avulla kuten työpaikkakin kirjapainosta. Pian Lidia tapasi Leningradissa kirjapainossa työskentelevän valkovenäläisen **Ivan Kutsvalskin**, joka kertoi Sortavalaan perusteilla olevasta kirjapainosta.

Nuoret avioituivat vuonna 1953 ja muuttivat Sortavalaan. Kirjapainossa työskenneltiin, suomalaisessa kerrostalossa huoneen ja keittiön asunnossa asuttiin 25 vuotta. Syntyi kaksi tytärtä. Perhe hankki veneen. Laatokalla verkoilla kalastettiin ja nautittiin luonnon kauneudesta aina Valamoa myöten. Myöhemmin kirjapaino antoi perheelle asuttavaksi kolmen huoneen ja keittiön asunnon, josta tarvitsi maksaa vain yhtiövastike ja sähkö. Lidian ja Ivanin avioliitto kesti 40 vuotta.

Vuonna 1955 Lidia kävi esikoisensa kanssa Kukoiniemessä vanhempiensa luona. Kaikki muut kylän talot oli kolhoosi purkanut ja hakannut haloiksi, vain koti

Novozilovin perhe kotinsa vieressä vuonna 1943. Eturivissä vasemmalla Jegor sylissänsä Zoja, Jelena sylissänsä Ljudmila, Rudik, Sofia-mummo, Vasili. Takarivissä ovat vasemmalta Paula, Nikolai, Dimitri ja Lidia. Kuva Heikki Klemola.

oli jäljellä. Pöytänurkassa ylhäällä oli ikonihylly, suuri ikoni keskellä, pienet kahta puolta. Ikonien päällä oli käsipaikka. Kun vanhemmat muuttivat talosta pois, lukko rikottiin ja ikonit vietiin. Myöhemmin talokin purettiin, mutta Lidia kävi aina Kuujärvellä käydessään myös kotikylässään.

Lidia vieraili perheineen ja yksinkin monta kertaa Paula-siskon luona Suomesa. Siskokset pagisivat lyydiksi. Muiden sisarusten kanssa puhe käy nykyisin venäjäksi. Kuujärvellä kälynsä **Marian** (**Rudikin** leski, vepsäläinen) kanssa Lidia puhuu lyydiä. Paikallisessa kaupassa hän vanhusien keskustellessa lyydiksi ilomielin liittyy mukaan.

Paula-siskon kuoltua toissa kesänä Lidia matkusti miehensä kanssa Kuujärvelle. He menivät Kukoiniemien autiuteen. Lidia etsi kotikaivoa. Mies löysi sen suuren kuusen juurelta (kuusen istutti **Heikki Klemola**). Lidia joi sisarensa muistoksi kotikaivon vettä, joka maistui hyvälle.

Pohdimme Lidian kanssa lyydiläisyyttä. Lidian sisarukset hajaantuivat eri tahoille. Kuujärvelle Dogensuun kylään jäi Rudik. Paula oli mennyt Suomeen. Vazeniin asettui **Nikolai**, joka rakensi sinne talon ja järjesti vanhempansakin lähistölle asumaan. Zoja ja **Vasili** asuvat Podporosissa. **Dimitri** työskenteli kultakaivoksessa Uralilla ja asui lopun elämänsä Leningradissa. **Ljudmila** meni ukrainalaisen miehensä kanssa Stavropoliin.

Lidia on elänyt Sortavalassa. Hänen jäätyään leskeksi elämäntoveriksi tuli ukrai-

nalainen **Volodja**. Lidian tyttäristä toinen asuu Jaroslavlissa, toinen Sortavalassa samassa rapussa kuin äitinsä. Puhekielenä heillä on venäjä. Lidialla ja Volodjalla on mökki lyydiläisalueella Prääsässä.

Parinkymmenen vuoden jälkeen naapurilta lipsahti puheessa tuttu sana. Lidia tiedusteli, mistä tämä on syntynyt. Naapuri vastasi olevansa Mihailovskoista (Kuujärveltä). Ja niin naapurukset alkoivat pagista lyydiksi, jopa puhelimesta!

Lidia pelkää lyydin häviävän vanhan polven mukana. Yhdenkään nuoren hän ei ole Kuujärvellä käydessään kuullut puhuvan lyydiä. On tietysti hyvä, että kylään on tehty pieni kirkko ja Paloniemen kylään nyt pystytetty risti, mutta kieli on vaarassa!

Iltahämärässä Lidia saattoi meitä autollemme. Vilkaisin taakseni. Tuntui niin haikealta nähdä Lidia ja Raija kävelemässä käsikynkkää, suurta sukurakkautta, häipyvää lyydiläisyyttä...

Täysikuu kurkisteli pilvien lomasta ajassamme yöpaikkaamme Puikkolaan. Aamulla Raijan ja Anssin kanssa tuskin maltoimme poistua majapaikkamme pihasta. Siellä on eri kivilajien kokoelma. On marmoria monin kuvioin tai valkeana kimpaleena, ruusunvärinen möhkäle, on ihmeellisiä rosopintoja kuin puhjenneet kuplat olisivat kivettyneet. Parissa pallomaisessa kivessä on toisesta kivilajista selkeä risti keskellä. Pahkoja on yksittäisistä pienistä kiemuroista suuriin pullukoihin ja yhden puun rungossa on kasassa kymmeniä pahkapalloja.

MARJUKKA PATRAKKA

Nikolai Kyöttisen rohkeus

Kalevalainen kansanruno säilyi voimallisena Vienassa ja Aunuksen Karjalassa koko 1800-luvun ajan. Repolan kunnan Omelian kylässä asusti Aunuksen maineikkain runonlaulaja, Simana Olekseine Kyöttinen.

Repolassa käyneelle kielentutkija **Matias Aleksanteri Castrénille** on kerrottu Kyötiin Simanasta jo vuonna 1839. Simanaa pidettiin etevänä ja kuuluisana laulajana. Runonkerääjistä niin **A. E. Bernerille** kuin **A. A. Boreniukselle** Simana Kyötti kertoi, että on laulanut noin 30 vuotta aikaisemmin pienikasvuiselle miehelle, joka ”Suomen puolelta tuli ja Muujärven ja Rukajärven puolelle meni”.

Kyse oli **D. E. D Europaeuksesta**. Europaeus kertoi tavanneensa Omeliassa kaksi etevää laulajaa käydessään Repolassa vuonna 1877. Simana Kyöttiltä Borenius sai ne vähäiset tiedot, jotka Kyötistä ovat jälkimaailmalle jääneet. Simana Kyötti oli silloin 77-vuotias.

Runon taito kulki perintönä Kyöttisen suvussa. Simana kertoi isänsä **Hovattaine Olekseine** olleen laulajana ”boikko” eli varsin mainio laulaja. Olekseine Hovatanpoika oli kuollut vuonna 1834. Simana jätti taidon perinnöksi pojalleen **Konoi Kyöttille**, joka kohosi Aunuksen parhaiden loitsijoiden joukkoon.

Simana Kyötiin poika **Konoi Kyöttinen** (1851–1935) kertoi vuonna 1897 tohtori **Uno Karttuselle** isänsä olleen kuuluisa tietäjä. Simana Kyöttiltä tuli talteen yhteensä 26 runomuistiinpanoa, joissa on säkeitä 3 200. Simanan laulujen ylväin runo on aunukselaiseen tapaan ”Lemminkäisen virsi” ja sen suuri harvinaisuus on ”Ahdin ja Kyllikin runo”.

Konoin poika **Pekka Kyöttinen** (1883–1961), joka kuului Repolan johtomiehiin, oli antanut Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle runsaasti perinnetietoa. Konoin ja vaimonsa **Domnina** o.s. **Jyrgisen** pojista nuorempi, **Nikolai Kyöttinen** syntyi vuonna 1892 Omelian kylässä.

Nikolai Kyöttinen kävi Repolan kansakoulun ja puhui sekä kirjoitti sujuvasti

venäjän kieltä. Hän tuli Suomeen vuonna 1906 ja palasi Repolaan vuonna 1913. Nikolai osallistui Venäjän armeijan kutsuntoihin vuonna 1913 ja osallistui ensimmäiseen maailmansotaan Venäjän armeijan joukoissa Turkin rintamalla.

Nikolai Kyöttinen otti itsehallinnon syntymänsä osaa Repolan nousuun. Hän oli kunnallisneuvoston jäsen vuonna 1918. Hän toimi 3.8.1918 puheenjohtajana Suomeen liittymistä pohtineessa kokouksessa ja esitteli liittymisehdot kokousväelle. Nikolai toimi myös jäsenenä Repolan kunnallislautakunnassa, joka oli valtuuston päätösten toimeenpanija.

Everstiluutnantti **Erkki Raappana** värväsi Joensuun rajavartiostosta asiamiehiksi Nikolai Kyöttisen ja **A. Saveljeffin**. Heidän tehtävänsä oli suorittaa tiedustelu- ja vakolumatka Venäjälle vuoden 1920 syyskuun ja seuraavan vuoden lokakuun välisenä aikana. Aunuksen Pakolaisten Avustuskomitean 13.9.1923 päivätyin todistuksen mukaan Nikolai Kyöttisen perhe sai luvan matkustaa Viipurin läänin Suojärven kuntaan.

Suojärvellä Nikolai työskenteli Karjalan Tukku liikkeessä, meni Vienolan sekatarakauppaan töihin, eteni pian myymälänhoitajaksi ja tuli lopulta Vienolan liikkeiden johtajaksi. Suojärvellä syntyivät Nikolain ja hänen vaimonsa **Anastasia Jefimovin** lapset, **Oili** 1921, **Leo** 1925, **Paula** 1928 ja **Juhani** 1932.

Nikolain vaimo Anastasia Jefimov syntyi Suistamolla vuonna 1897. Hän oli koulutukseltaan opettaja ja opetti muun muassa ortodoksista uskontoa. Anastasia opetti vuonna 1918 Omelian kansakoulussa kunnes avioitui seuraavana vuonna Nikolai Kyöttisen kanssa. Sen jälkeen hän keskittyi perheenäidin tehtäviin.

Jatkosodan vuosina eversti **Rautavaara** pyysi Nikolai Kyöttisen kansanhuollon tehtäviin, sillä tämä hallitsi sujuvasti

venäjän kielen. Nikolai Kyöttinen määrättiin Karhumäki-Äänisen alueen kansanhuoltopäälliköksi, jonka toimipaikka oli Plakkuvaarassa.

Nikolain pojan, joensuulaisen **Juhani Kyöttisen** mukaan Nikolai Kyöttisen asemapaikka sijaitsi syksyllä 1943 Äänisniemen Lammaspurolla. Noihin aikoihin hyökkäsivät venäläiset partisaanit Äänisniemellä karjalaistaloon, missä Nikolain toimipaikka oli.

Nikolai Kyöttisellä on tapauksesta muistiinpanoja: ”Illan istujaisten hiipussa lähdin talon yläkertaan, omaan huoneeseeni, joka sijaitsi käytävän päässä. Ehdin riisua päällysvaatteet käydäkseni nukkumaan, kun alakerrassa alkoi tapahtua. Venäläisten partisaanien konepistoolit alkoivat rätistää

mitattiin sotavuosina

Itä-Karjalan sotilashallinnon esikunta Äänislinnassa 5. kesäkuuta 1943. Nikolai Kyöttinen takarivissä vasemmalla. Kuva Juhani Kyöttisen kokoelmat, Joensuu.

”Hetken kuluttua partisaanit ryntäsivät yläkertaan, missä alkoi kiivas tulitus käytävän alkupään huoneisiin.”

talon alakerran huoneissa, kun joka ainoata huonetta tulitettiin. Hetken kuluttua partisaanit ryntäsivät yläkertaan, missä alkoi kiivas tulitus käytävän alkupään huoneisiin. Hyppäsin panemaan ovea säppiin siirtyen oven sivulle ja pitäen säppiä kiinni, ettei se pomppaa pois paikaltaan. Partisaanit kiskoivat ovea auki, mutta se ei onnistu-

nut, ja niin he ampuivat konepistoolisarjoja oven läpi. Säästyin itse luodeilta, kun seisoin aivan oven vieressä seinän takana”, muisteli Nikolai Kyöttinen.

”Tulituksen jälkeen kuului jo partisaanien poistuvia askeleita. Kun jo jonkin aikaa oli ollut hiljaista, päätin juosta käytävän päässä olevalle pienelle parvekkeelle. Pudottauduin maahan ja huomasin paikalla kaikkea roinaa, säilykepurkeista laseihin ja lasin siruihin. Kun koetin nousta jaloilleni, ei se onnistunut, ja tunsin jalkaterässäni kovan kivun. Oli lähdeittävä kontaten pihapellon poikki, metsää kohti. Alusvaatteissa ja avojaloin kontatessa olin erikoisen näkyvä maali partisaaneille, pimeydestä huolimatta. Onnistuin pääsemään metsän suojaan. Metsästä jatkui konttaukseni

kohti taloa, jonka sijainnin tiesin tarkoin. Päästyäni lähelle taloa huomasin, että riihen nurkalla kyyristelee joku. Pimeyden tähden en saanut selvää miehen vaatetuksesta enkä siitä, oliko mies suomalainen vai venäläinen. Mies ei liikkunut riihen nurkalta mihinkään päin. Kylmyys kohmetti niin, että epäilin omaa liikkumiskykyäni edes konttaamalla.

”Päätin mennä miestä lähemmäksi ja jonkin matkan päästä kysyin häneltä: ’Sano perkele, oletko suomalainen vai venäläinen?’ Mies hiipi luokseni. Hän oli saman esikunnan miehiä, äskeisestä partisaanien iskusta pelastunut upseeri. Seurasimme lähitalon asukkaiden heräämistä. Kun totesimme, ettei talossa ollut ainuttakaan partisaania, menimme aamuhämärissä taloon sisälle. Aamun valjetessa pääsimme omiemme joukkoon, ja minä lääkärin hoitoon, hoidattamaan murtunutta jalkaterää”, muisteli Nikolai Kyöttinen sotaa Äänisniemellä.

Nikolai muutti perheineen Polvijärven Viitalahteen Pekka-veljensä luokse. Joulun alla 1965 Nikolai siirtyi ajasta iäisyyteen Polvijärven Viitalahdessa ja haudattiin Joensuun ortodoksiselle kirkkomaalle.

Nikolai Kyöttisen, Repolan rohkean miehen muisto elää yhä jälkipolvien sydämissä.

UNTO MARTIKAINEN

Tekstin lähteet:

Juhani Kyöttisen haastattelu, Joensuu, huhtikuu 2016.

Juhani Kyöttisen kirjalliset muistiinpanot isänsä Nikolai Kyöttisen elämästä.

MATKAILUVINKIT

Viisi vaihtoehtoa Karjalassa lomaileville

Karjalan tasavaltaan on yleensä menty sukujuuria etsimään ja omien esivanhempien asuinpaikkoja katsomaan. Karjalassa on kuitenkin paljon myös sellaisia kohteita, jonne voi tehdä kesäisen turistimatkan.

Karjalan Heimo on koonnut yhteen muutaman kuvan ja esittelyn käymisen arvoisista paikoista.

Karjala kehittää koko ajan turis-

miaan. Palveluja on jo nyt tarjolla matkailijoille jonkin verran, mutta valitettavasti useat kohteet ovat vielä heikkojen tieyhteyksien takana.

3 Ruskealan marmorilouhos. Sor-tavalan piirin Kaalamon alueella sijaitseva entinen kaivos, josta on rakennettu turistivetonaula. Komeiden kallioseinämien äärellä voi soudella, kä-

vellä ja roikkua köysiradalla. Tarjolla on ostettavaa matkamuiistoista välipaloihin ja aterioihin. Yöpymismahdollisuus esimerkiksi Jänisjärven rannalla sijaitsevassa Mustat kivet -turistikeskuksesta.

1 Kinnermäki. Venäjän toiseksi kauneimmaksi kyläksi hiljattain nimetty kylä sijaitsee Prääsän piirin Vieljärven seudulla. Kylän keskukse-na on Smolenskin jumalanäidin tsa-souna, joka on peräisin 1700-luvulta.

4 Vasojärven Kristuksen kirkas-tumisen luostari. Aunuksen pii-rissä, Interposelokin kylässä si-jaitseva luostari on yhtä lailla käymisen arvoinen kuin vanha Valamo ja Kone-

Sotakaan ei pystynyt tätä kaunista kylää tuhoamaan. Nykyisin kylässä järjestetään kesätapahtumia ja siellä on ruokapaikka sekä jonkin verran majoitustilaa. Myös uusi Karjalan Kielen Koti sijaitsee lähellä.

2 Kivatšu. Karjalan tasavallan tunnetuin koskimaisema, joka sijaitsee vuonna 1931 perustetulla luonnonsuojelualueella, Joensuun korkeudella. Suunu-jokeen kuuluvan kosken putous

on nykyisin noin 10,5 metriä. Tarjoaa useita luontopolkuja. Putousten pysäköintialueella on muutama grillikatos, myyntikatos ja huussi. Koskia Karjalassa riittää muitakin.

vitsa Laatokalla tai Solovetski Vienanmerellä. Luostarit ovat elpyneet hämmästyttävällä vauhdilla lähes täydellisestä tuhon tilasta. Matkamuistoja ja pientä syötävää myydään matkailijoille.

5 Vuonninen. Vienan Karjalan merkittävimmäksi runokyläksi mainittu Vuonninen tarjoaa turistipalveluja Igor Jegorovin perheen ansiosta. Ykköskohteita ovat kuvanveistäjä Martti

Aihan suunnittelema Vaassila Kieleväisen muistokivi ja vanhan mallin mukaan rakennettu tsasouna. Perheen matkailupalvelut tarjoavat myös mökkimajoitusta ja eräretkiä.

Karjalaisen yhteistyön rakentaja Pentti Keynäs 1929–2016

Murheellisin mielin saimme vastaanottaa sunnuntaina 17. huhtikuuta viestin, että Karjalan Sivistysseuran kunniapuheenjohtaja **Pentti Keynäs** on siirtynyt tuonilmaisiin. Hän oli syntynyt Helsingissä vuonna 1929, mutta sukujuuret olivat Karjalassa, isän puolelta Vuokkiniemessä ja äidin puolelta Repolassa.

Pentin isä, **Wasili Keynäs**, toimi aikanaan ansiokkaasti karjalaisten oikeuksien puolustajana ja pitkään myös Karjalan Sivistysseuran hallituksessa sihteerinä ja lehden päätoimittajana. Keynästen koti oli avoin karjalaisille vieraille ja kodin ilma-piiri edusti vahvasti karjalaista kulttuuria. Kodin perintö kannusti Penttiä jatkamaan isänsä työnsä.

Pentti Keynäs opiskeli Teknillisessä korkeakoulussa ja valmistui diplomi-insinööriksi vuonna 1956. Musiikki oli hänen elämänikäinen harrastuksensa, ja opiskeluaikoinaan hän lauloi Polyteknikkojen kuorossa. Opiskeluvuosinaan hän myös liittyi Karjalan Sivistysseuran jäseneksi ja oli mukana seuratyön uudistamista suunnitelleessa jäsenoimikunnassa 1950-luvun alussa.

Työt veivät hänet kuitenkin pois Helsingistä. Paperintuotanto kasvoi sotien jälkeen voimakkaasti ja Pentti Keynäs oli Kemissä Veitsiluoto Oy:n palveluksessa projekti-insinöörinä ja suunnittelupäällikkönä yhtiön laajentaessa tuotantoaan ja pystyttäessä uusia paperikoneita. 1960-luvun puolivälissä hän siirtyi takaisin etelään, helsinkiläisen konepajan Neles Oy:n varatoimintajohtajaksi.

Työ teollisuuden palveluksessa oli menestyksekkästä, sillä Neles sai tasavallan presidentin vientipalkinnon ja palkittiin aikanaan myös Suomen parhaana yrityksenä.

Mittavan työuransa jälkeen Pentti Keynäs tarjosi osaamisensa ja tarmonsa järjestötoimintaan erityisesti Karjalan Sivistysseurassa ja Autismisäätiössä. Vanhan kirjallisuuden harrastajana hän otti yhteyttä Sivistysseuraan todeten seuran myyvän kirjoja liian halvalla.

Hyvin pian hänen taloudellinen osaamisensa havaittiin muutenkin arvokkaaksi ja hän oli ansiokkaasti mukana seuran sijoitustoimikunnassa, jonka ehdotukset loivat vakaan taloudellisen pohjan seuran kaikelle toiminnalle.

Hänet valittiin Sivistysseuran hallitukseen 1989 ja puheenjohtajaksi 1991. Hänen puheenjohtajakauttaan (1991–2001) leimasi erityisesti Venäjällä tapahtunut poliittinen muutos, jonka myötä suhteet Venäjällä toimiviin karjalaisiin ja heidän järjestöihinsä saattoivat kehittyä. Pentti Keynäen henkilökohtainen panos rajan ylittävän yhteistyön luojana ja kehittäjänä oli aivan ratkaisevaa laatua.

Hän oli säännöllinen vieras Karjalassa alkaen vuoden 1990 keväällä Petroskoihin tehdystä neuvottelu- ja vierailumatkasta, jossa luotiin yhteistyösuhteet vasta perustettuun Karjalan Kulttuuriseuraan, nykyiseen Karjalan Rahvahan Liittoon, sekä vuoden 1991 matkasta karjalaisten ensimmäiseen kerähmöön Aunuksessa. Pentti Keynäen puheenjohtajakautena yhteistyö tiivistyi ja muuttui säännölliseksi kanssakäymiseksi.

Yhteistyö on kohdistunut erityisesti kielten elvyttämiseen ja Karjalaa koskevan tutkimuksen ja kulttuurityön tukemiseen.

Tätä työtä arvostettiin myös Karjalan puolella ja 70-vuotispäivänään Pentti Keynäs vastaanotti Karjalan presidentin **Sergei Katanandovin** myöntämän tasavallan

Karjalan Sivistysseuran kunniapuheenjohtaja Pentti Keynäs syntyi 19. marraskuuta 1929 ja siirtyi tuonilmaisiin 17. huhtikuuta 2016.

kunniakirjan ”suurista panoksista Karjalan kielen, kulttuurin ja perinteen säilyttämisen ja kehittämisen aloilla”. Pentti Keynäs loi pohjan sille rajan ylittävälle yhteistyölle, jota Sivistysseura on myöhemmin voinut jatkaa ja edelleen kehittää.

Tärkeitä matkoja Pentti Keynäälle olivat myös käynnit suvun alkujuurilla Vienassa, ensimmäisen kerran Vuokkiniemen Lietosaaren pruasniekassa kesällä 1990. Matkoilla Vienan Karjalassa hän oli myös 70-vuotispäivänään vuonna 1999.

Sivistysseuran puheenjohtajana hän hyvin aktiivisesti edisti myös pitäjaseurojen ja sukuseurojen perustamista ja toimintaa tavoitteena laajentaa aktiivinen seuratyö koko maahan. Tätä työtä hoitamaan perustettiin erityinen pitäjaseuratoimikunta, joka aktivoi monia seuroja ja sukuja.

Vielä viime vuosina hän osallistui Karjalan Sivistysseuran tiloissa kokoon-tuneen Viisasten kerhon tapaamisiin ja piti syksyllä 2014 kattavan alustuksen Vuokkiniemestä.

”Hänellä oli harvinainen kyky omistautua tehtäväkseen uskotuille asioille ja tehdä ne valmiiksi.”

Karjalan kielen ja kulttuurin ohella Pentti Keynään karjalaisuudessa olivat voimakkaasti läsnä suku ja oma perhe, jolle hän työn ja luottamustoimiensa lomaan aina järjesti aikaa.

Perheelle tärkeä matkakohde oli Italia, erityisesti Firenzen seutu.

Opiskeluvuosien kuorotoiminnasta jatkuneella musiikkiharrastuksella on ollut tärkeä sija Pentin ja hänen **Raija**-vaimonsa elämässä. Taiteiden, kuva- ja sanataiteen, alalla ovat edenneet myös heidän lapsena **Hanna** ja **Ville**.

Karjalan Sivistysseura ei ollut ainoa or-

ganisaatio, jonka piirissä Pentti Keynäs uurasti. 1990-luvun lopulla Pentti ja Raija Keynäs perustivat Autismisäätiön, joka tuottaa kuntouttavaa palvelutoimintaa ja asumispalveluita asiakkaidensa toimintakyvyn ja elämänlaadun kohentamiseksi ja jonka eteen Pentti Keynäs teki suuren työn.

Pentti Keynäs sai elää pitkän ja rikkaan elämän. Hänellä oli harvinainen kyky omistautua tehtäväkseen uskotuille asioille ja tehdä ne valmiiksi. Siten hän ehti tehdä mittavan työn monella eri alueella.

Karjalan Sivistysseura kutsui Pentti Keynään kunniajäsenekseen hänen täyttäessään 70 vuotta 19.11.1999, ja kunniapuheenjohtajakseen seuran satavuotisjuhli-ssa 2006. Perheen ohella lukuisat karjalaiset ystävät rajan molemmilla puolilla jäivät kaipaamaan häntä ja muistavat hänen elämäntyötään kiittollisuudella ja suurella kunnioituksella.

PEKKA PAMILO
PEKKA MAURANEN
ILMARI HOMANEN

Leo Tuomi teki ensimmäisen sukumatkan Uhtuulle vuonna 1997 ja palasi sen jälkeen sinne yhä uudelleen, milloin talkoolaisena, milloin Uhtuan kaipuun innoittamana muiden sukulaistensa kanssa.

Uhtuan ystävä Leo Tuomi on poissa

Kun itselle merkittävä ihminen nukkuu pois, mieleen muistuu monta asiaa, joita jää kaipaamaan.

Leo Tuomi syntyi Kauvatsalla 3.5.1932. Hänen juurensa ovat Uhtualla, Vienan Karjalassa, mistä hänen isänsä **Oskari Tuomi** ja äitinsä **Helena** saapuivat läheistensä kanssa pakolaisina Suomeen talvella 1921.

Leo oli suuri Uhtuan ystävä. Vuonna 1997 tehdyn ensimmäisen sukumatkan jälkeen hän palasi sinne yhä uudelleen milloin talkoolaisena, milloin Uhtuan kaipuun innoittamana muiden sukulaistensa kanssa.

Leo tuki ja seurasi Uhtuan ortodoksisen ja erityisesti luterilaisen kirkon rakentamistöitä. Hän oli rovasti **Tauno Wikströmin** autonkuljettajana, oppaana ja puuhämienä ostamassa kirkkotonttia. Neuvottelut olivat sitkeät ja lopulta ne onnistuivat. Leo tunsu **Jari Helmisaaren** Uhtuan ortodoksisen kirkon rakentamisen ajoilta ja pyysi häntä myös luterilaisen kirkon rakentamisprojektin vetäjäksi. Kirkon projekti vei Leon Uhtuulle useankin kertaan.

Suvun yhteisillä Uhtuan matkoilla Leo ei ollut vain vanhemmiltaan kuullun muisti- ja paikallistiedon välittäjä. Hän oli korvaamaton apu silloin, kun linja-auto alkoi reistailla ja tarvittiin mekaanikkoa, kun siltoja jouduttiin pikaisesti paikkaamaan,

jotta matkanteko voisi jatkua autolla tai kun kuljettaja oli eksynyt eikä osannut reittiä eteenpäin.

Leo toimi myös suurena apuna omien vanhempiensa perheiden ja suvun vaiheiden selvittelyssä.

Leo Tuomi oli äärettömän hyvä tekniikan osaaja, kehittäjä ja opettaja. Taidot hän hankki ilman varsinaista koulutusta itseopiskellen ja kokeillen. Hän aloitti työuransa kotikylänsä Ahvenuksen remonttimiehenä. Häneltä sujuivat kaikki silloisten maatilakoneiden ja traktorien korjaukset autojakaan unohtamatta. Vaativimmat olosuhteet ja työvälineet hän korvasi omintakeisilla, mutta toimivilla ratkaisuilla, joilla monesti turvattiin kylän konekannan toiminta.

Tältä pohjalta hänelle kehittyi vankka

teknisen tietotaidon tuntemus, jota hän hyödynsi myös pitkällä työurallaan Niemisen valimossa. Entiset työkaverit pitivät häntä ”pistämättömänä kaverina varsinkin valimokoneiden huoltamisessa”.

Leon filosofinen ajattelutapa ja into etsiä tietoa, tutkia eri tietolähteitä ja ymmärtää lukemaansa teki lähtemättömän vaikutuksen. Hänet kastettiin vanhempiensa kreikkalais-katoliseen uskontoon. Osin käytännön syistä hän liittyi 1940-luvun lopulla luterilaiseen kirkkoon.

Hän pohdiskeli paljon uskonnollisia kysymyksiä ja niiden merkityksiä haastaen myös muut keskustelemaan niistä. Hänelle uskontoon liittyvät asiat eivät olleet yksistään ulkoa annettua. Tärkeää oli tuntea oma vastuu ja uskoa itseensä.

”Periksi ei siis anneta, tarpeeksi asiaan paneutuen ja perusteellisesti miettien löytyy aina ratkaisu, minkä voi oivalluksen jälkeen panna toimeksi. Teot puhuivat puolestaan. Täällä tullaamme niin kauan kuin Luoja suo”, toisti Leo usein.

Nöyrän ja ystäviensä syvästi kunnioittaman Leon siunasi ystävä Tauno Wikström 9. huhtikuuta Kauvatsan kirkossa.

TAINA TUOMI
JUHANI RIUTTA
TAPIO KYTÖMAA

KIRJALLISUUS

Kasvutarina kuvaa vienalaispojan vaiheet

Toivo

Romaani Vienan pakolaisista
Pertti Lehes, 256 sivua
Nordbooks, 2015

Jo hyvän aikaa sitten viime vuonna ilmestynyt **Pertti Lehesen** romaani *Toivo* on varmasti jo löytänyt innokkaimmat lukijansa. Päähenkilönä on Toivo-niminen poika, joka varttuu aikuisuuteen 1920–1940-lukujen kuohuissa Oulun seudulla.

Romaani perustuu Lehesen tutkimuksiin Maikkulan pakolaiskoulun vaiheista. Tähän kirjailijalla on ollut hyvät lähtökohdat jo ammattinsa puolesta. Lehes teki työuransa Joensuun normaalikoulun historian ja yhteiskuntaopin lehtorina ja opettajain kouluttajana vuosina 1978–2009. Hän on kirjoittanut aiemmin elämäkerran *Aleksei Mitro, karjalainen kauppias ja yhdistysmies* (1986) sekä sotaromaanin *Syvärin enkeli* (2011).

Toivo-teoksen runsaiden tapahtumien pohja tuntuu uskottavalta. Vienan pakolaisten tultua Haukiputaan Martinniemen ja Kemin Laitakarin sahoille muodostui kiinteitä vienankarjalaisten yhteisöjä, joiden sisällä jatkettiin elämää Karjalasta pakenemisen jälkeen. Pakolaisten lapsia sijoitettiin Ouluun Maikkulan kasarmeille sisäoppilaitokseen.

Toivo-poikakin joutuu erilleen äidistään ja oppilaaksi Maikkulaan. Jo koulun aitojen sisällä sattuu paljon muutakin kuin kouluaineiden oppimista saati aitojen ul-

kopuolella! Romaani kuvaa pojan kasvun lisäksi äidin ja muiden vienalaisten elämää toisaalla. Olot eivät ole oikein kenelläkään häppöiset, mutta vaikeuksista ja vastoinkäymisistä huolimatta eteen-

päin mennään päivä kerrallaan.

Syksyllä 1934 Toivo onkin jo Iin yhteiskoulussa ja lopulta Sissipataljoona 5:n joukoissa Raatteen tiellä ja Kuhmon Rajavaarassa. Sieltä jostain Toivo käy kirjeenvaihtoa Alli-rakkaansa kanssa. Toivosta oli tehty ryhmän pikakivääriampuja ja hän käy sinnikkäästi taistoa vihollista vastaan. Sodan jälkeen haaveena oli pääsy opettajaseminaariin.

Lukijan on turha pohtia, onko kaikki oikeasti tapahtunut vai ei. Tärkeintä on antautua tarinan vietäväksi. Yllättävät käänteet ja tiheätunnelmaiset kuvaukset seuraavat toisiaan. Monet paikat tuntuvat tutuilta. Romaanin sujuva ja värikäs kieli lisää lukukokemuksen laatua. Oikeasti eläneiden henkilöiden nimien mainitseminen vahvistaa käsitystä dokumentaarisuudesta, minkä vuoksi tätä lukee helposti kuin aitoa historiaa.

AILA-LIISA LAURILA

MUSIIKKI

Unilauluja nyt karjalaksi

Muun muassa karjalaisia tuutulauluja sisältävä kokoelma-albumi *LaulUni, Karjalan Tuuvitušlauluja* jul-

kaistiin huhtikuussa sekä Suomessa että Karjalan tasavallassa. Levyllä on tallennettu tunnettujen karjalaisten ja vepsäläisten artistien musiikkia. Osa kappaleista on uusia, osa ei. Osa on jopa vuosia sitten tehtyjä, mutta ne sopivat hyvin tähän teemakokonaisuuteen.

Suomalais-karjalaisena yhteistyönä syntynyt cd-levy tehtiin Karjalan Sivistysseuran rahastonhoitajan **Markku Pottosen** aloitteesta, jonka hän esitti alun perin Petroskoissa Kansallisten kulttuurien keskuksessa vuonna 2013. Ideasta syntyi valmis tuote kolmessa vuodessa.

Levyllä esiintyvät muiden muassa yhtyeet Olemba, Noid, Skylark sekä Kantele-yhtyeessäkin laulava upeääninen *Tatjana Peron*, maailman ensimmäinen karjalainen rap-artisti *Ondrei* ja Sivistysseuran 110-vuotisjuhlilla nähty **Arto Rinne**. Artistien kirjosta voi päätellä, että myös musiikkityylit vaihtelevat melkein laidasta laitaan.

Levyiltä löytyy vanhaa tuttua perinnettä, ehkä hiukan päivitettyä, mutta tutuista tuutulauluista kauas etäännyvää, kuten *Ondrein* eli **Andrei Gorškovin** rappia ja jopa sitä raskaampaa soittoa. ”Minun Petroskoi magau”, toistelee *Ondrei* rapissaan. Moni-ilmeisyyden takaa se, että taiteilijat ovat saaneet vapaat kädet valinnoilleen.

Lasten tuutulaulujen ei toki tarvitsekaan olla perin juurin unettavia. Kaikki vanhemmat tietävät, että lapsi kylä nukkuu vaikka kovassakin metelissä silloin, kun väsymys voittaa. *LaulUni*-levyn kappaleet sopivat erinomaisesti myös aikuisten korville.

AILA-LIISA LAURILA

Levyä on saatavana Karjalan Sivistysseuran toimistolta. Seura lahjoittaa levyn kaikille vastasyntyneille karjalaistauksille lapsille.

Vienalainen pakina-keskustelusanakirja auttaa matkailevia

Uhtua-seuran aktiivi **Jarmo Rantanen** on toteuttanut helppokäyttöisen, erityisesti Vienaan matkaaville tarkoitetun alkeistasoisen keskustelusanakirjan.

Vienalainen pakina -opas on tehty yhteistyössä Uhtualla toimivan Uhtua-seuran sisarseuran, Uhut-seuran jäsenten **Valentina Kovalenkon** ja **Galina Gerasimovan** kanssa. Uhtualaiset vastaavat kieli-käännöksistä.

Sanakirja sisältää arkipäivän puhefraaseja ja keskustelutilanteita suomeksi, viennankarjalaksi ja venäjäksi. Oppaan odotetaan helpottavan asiointia ainoastaan kyrilliset aakkoset tuntevien ja vain venäjää puhuvien kanssa. Keskustelusanakirjan ei sisällä kielioppia.

Keskustelusanakirja on 24-sivuinen ja sen hinta kymmenen euroa plus postituskulut.

Haitarin houkutus opasti suistamolaisen pelimannin luo

Anne-Mari Kivimäki ei osannut pikkutyttönä haitariin tarttuessaan aavistaa, mitä siitä seuraisi. Aikuisena hänestä tulisi muusikko ja musiikin tutkija, joka aikoo tehdä suistamolaisesta Ilja Kotikalliosta kuuluisuuden.

Suistamon haitarityyli

- Muusikko ja väitöstutkija Anne-Mari Kivimäki on tekemässä taiteellista väitöskirjaa Sibelius-Akatemiaan otsikolla Suistamo - Perinnelaboratorio.
- Kivimäki löysi suistamolaisen pelimannin Ilja Kotikallion (ent. Sinda) maisteriopintojensa alussa ja on kuunnellut kaikki hänestä löytämänsä arkistotalenteet.

KONSERTIT

- Taiteelliseen väitöstyöhön kuuluvat Ma'ilmanlopun maanitus -konsertit järjestetään Helsingissä Musiikkitalon alämpöissä:

La 13.8.2016 klo 18.00

Su 14.8.2016 klo 18.00

Ke 17.8.2016 klo 18.00

To 18.8.2016 klo 18.00

La 20.8.2016 klo 18.00

Su 21.8.2016 klo 18.00

Anne-Mari Kivimäen musiikillisiin kumppaneihin kuuluvat muun muassa tanssija Liisa Ruuskanen tanssiteatteri Minimistä ja trumpettisti Petri Seppälä.

Aivan aluksi täytyy kertoa, miten vuonna 1976 Tuusulassa syntynyt Anne-Mari Kivimäki ja Raja-Karjalan Suistamolla vuonna 1894 syntynyt **Ilja Sinda** eli Kotikallio päätyivät yhteen.

Sinda asui aikoinaan Suistamon Ihatun kylässä ja kierteli kyläpelimannina soittaen yksirivistä haitariaan eli karmunia ja huuliharppua sekä laulaen, tanssien ja tarinoiden erilaisissa praasniekoissa. Myöhemmin mies joutui evakoksi ja kuoli Lapualla vuonna 1961.

Onneksi hänen musisointiaan ja tarinointiaan jäi äänitteinä jälkipolville.

Pirkkalassa kasvanut ja koulunsa käynyt Anne-Mari Kivimäki, jonka isä on Etelä-Pohjanmaalta, sai lapsena soitettavakseen harmonikan eli haitarin. Aluksi instrumenttina oli viisirivinen soitin. Soitettavat kappaleet eivät pitkän päälle innostaneet. Sitten tyttö pääsi 12-vuotiaana kansanmusiikkileirille Pohjanmaalle. Oli 1980-luvun loppu, ja leirillä oli opettajana muun muassa hanuritaiteilija **Kimmo Pohjonen**.

– Olin jo soittanut ennenkin myös kan-

sanmusiikkia, mutta leirillä improvisoitiin ja innostuin aivan valtavasti. Rupesin käymään eri leireillä. Perustimme ensimmäisen bändin **Eero Grundströmin** kanssa. Jo lukioaikoina kävin soittotunneilla Sibelius-Akatemiassa, hän kertoo.

Oli siis perin luontevaa, että Kivimäki siirtyi opiskelemaan kansanmusiikkia Sibelius-Akatemiaan Helsinkiin haitari pääaineenaan. Maisteriopintoihin kuului tutustuminen arkistoaineistoihin – ja siellähän se Ilja Kotikallio odotti löytä-

jäänsä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran tallenteilla.

Lapualainen **Aarne Tolkki** oli osallistunut Kotikallion haastattelulla SKS:n kilpailuun. Äänitteellä Kotikallio kertoo karjalaisista praasniekoista, illatsuista, karhunmetsästyksestä, pirtun hakureissuista sekä syntymästä ja kuolemasta. Näin Kivimäelle avautuivat kiehtovat näkymät menneisyyteen ja sitä kautta tulevaisuuteen.

Suistamon pitäjä on tuottanut niin paljon muita runonlaulajia, tarinaniskijöitä ja musikantteja, että Sinda eli Kotikallio on jäänyt heidän varjoonsa. Muita kuuluisuuksia ovat esimerkiksi Koiton kylän laulaja **Timo Lipitsä**, muuantolainen Jehkin Iivana eli **Iivana Shemeikka**, Sortavalaan patsaaksi ikuistettu **Pedri Shemeikka**, Uuksujärvellä syntynyt **Teppana Jänis**, Suursaran kylän **Iivana Onoila** ja Loimolan **Matjoi Platonen**.

– Runolaulua ja kanteleensoittoa ovat perinteenkerääjät arvostaneet ja tallentaneet paljon, mutta haitaria on vihattu. Sillä ei kuitenkaan soitettu Karjalassa vain valsseja ja polkkaa vaan samaa musiikkia kuin kanteleella ja jouhikolla!

”Missä piru liikkuu, siellä haitari soi,” tietää Kivimäki ihmisten sanoneen.

Kun Anne-Mari Kivimäki teki vuonna 2001 maisteritutkintoon liittyvän konserttinsa, Ilja Kotikallion *Ristakondra*-kappale soi ja **Reetta-Kaisa Iles** tanssi kaksirivisen tahtiin. Syntyi Puhti-duo, mutta tutkijan tie jatkui.

Kivimäki kuunteli kesällä 2012 läpi koko Ilja Kotikallion aineiston, noin 25 tuntia, ja sai vihjeen lisätiedon etsimiseen. Hänellä kävi tuuri. Hän löysi **Timo Pehkoranta**-nimisen miehen, jonka isä **Iivo Pehkoranta** oli aikoinaan kerännyt karjalaista perinnettä. Vuonna 1958 hän oli tallentanut Ilja Kotikallion soittoa kelanauhalle. Nauha toimitettiin SKS:aan digitoitavaksi ja arkistoitavaksi. Erikoista oli, että yksi ripaskakappale kestää nauhalla peräti seitsemän minuuttia.

– Ilja oli erittäin monipuolinen taituri. En ole tavannut arkistoista toista yhtä monipuolista. Hän asui Karjalassa, kiersi praasniekoissa ja koki kaksi evakkomatkaa. Päätin rakentaa tohtorintutkinnon tälle pohjalle ja tehdä Iljasta arkistojulkiksen.

Taiteellisten väitöstutkimusten tekeminen on vielä uusi ala ja Anne-Mari Kivimäen mukaan muotoutuu koko ajan.

”Runolaulua ja kanteleensoittoa ovat perinteenkerääjät arvostaneet ja tallentaneet paljon, mutta haitaria on vihattu. Sillä ei kuitenkaan soitettu Karjalassa vain valssia ja polkkaa vaan samaa musiikkia kuin kanteleella ja jouhikolla!”

Hän on ylpeä siitä, että on itse löytänyt aiheensa, keksinyt Perinnelaboration ja saanut kehitellä taiteellista kokonaisuutta hyvin vapaasti.

– Epäilijöiden kanssa en halua lähteä väittelemään. Minä olen pyytänyt ja saanut mukaan taitavia ja lahjakkaita kumppaneita ja päässyt lähelle yleisöä. Voin vaikuttaa ihmisiin ja viedä haitarisoittoa maailmankartalle.

– Kun minulla itselläni ei ole karjalaisia juuria, voin katsella kaikkea ulkopuolelta, näkökulmani on erilainen, hän vielä lisää.

Suistamalla Kivimäki kävi ensimmäisen kerran vuonna 2013. Tänä kesänä tehdään kahdeksan muusikon ryhmässä esiintymismatkat Kinnermäkeen, Suistamolle, Uhtualle ja Haikolaan.

Yksi matkakumppaneista on nuoruusystävä Eero Grundström ja Vienan Karjalassa tehdään yhteistyötä **Valentina Saburovan** kanssa.

Kivimäen monitaiteelliseen tohtoritööhön sisältyy viisiosainen sarja erilaisia taiteellisia teoksia. Suistamo-konserttisarjassa on viisi konserttia. Niissä Kivimäki on erilaisin keinoin tutkinut ja yhdistellyt karjalalaista musiikkiperinnettä nykyaikaiseen musiikkiin. On syntynyt äänilevyjä, mutta paljon muutakin: mykkäelokuva, valokuvanäyttely ja erilaisia näyttämöesityksiä.

Elokuussa nähdään Helsingin musiikkitalon aulassa *Ma'ilmanlopun maanitus* kuutena päivänä. Sisälle pystytetyssä tellassa esitettävän teoksen ohjaajana toimii koreografi **Marjo Kuusela**, jonka kanssa Kivimäki on tehnyt yhteistyötä aiemminkin.

Kuusela tuo Kivimäen Perinnelaboration oman vahvan taiteellisen nä-

kemyksensä ja lietsoo esiintyjät hurjaan menoon.

– Esityssarjan nimen kirjoitustavalla haluan tuoda esille, että kyse ei ole maailman lopusta. Nimi kuvaa esitystapaa. Tavoitteena on esityksellisten rajojen rikkominen. Taiteellisin keinoin pohditaan rajaa ja luodaan tietynlaista tunnelmaa, Kivimäki kuvailee.

Taiteellisen tutkimusmatkan aikana maailma on muuttunut ja tullut lähelle niitä teemoja, joita Kivimäki tutkii. Evakkoudella on side nykypäivän pakolaisuuteen ja siksi esimerkiksi teltan tuominen esityksen tapahtumapaikaksi tuntui oikealta.

Ma'ilmanlopun maanituksessa on mukana varsin suuri joukko taiteilijoita. Osin esiintyjät vaihtuvat eri iltoina. *Ma'ilmanlopun maanituksessa* nähdään mm. Tanssiteatteri Minimi, Tanssiteatteri Tsuumi, Suistamon Sähkö, **Pekko Käppi**, **Ville Rauhala**, Eero Grundström, **Risto Ylihärsilä** ja **Timo Saari** sekä vierailijoina muun muassa **Arto Rinne** ja Sattuma sekä tanssija **Reijo Kela**.

Luvassa on myös **Liisa Ruuskan** karjalaisenhenkistä ruokateatteria.

Viisihenkinen orkesteri on saanut nimen Anne-Mari Kivimäen Palomylly suistamolaisen kylän nimeä lainaten. Kivimäen mukaan sarjan viimeisessä osassa on paljon elementtejä kaikista aiemmista konserteista, kaikki kootaan yhteen. Ilja Kotikalliokin pääsee ääninauhalta puhumaan.

– Jokaisesta konsertista on tullut levy. Kolmannesta osasta tehty Lakkautettu kylä nousi viime marraskuussa maailmanmusiikin listalla kymmenenneksi ja valittiin vuoden 2015 kansanmusiikkilevyksi. Ilja puhuu levyllä, eli pikkuhiljaa hänestä tulee kuuluista.

Kivimäki ja Kotikallio -kaksikosta kiinnostuneet voivat mennä myös Kaustisen kansanmusiikkifestivaaleille 14.–15. heinäkuuta seuraamaan *Sijaton sielu* -mykkäelokuvan livesäestystä tai *Puhti 15 vuotta* -konserttia. Väitöskirjan on määrä valmistua ensi vuonna.

Anna-Liisa Luukkonen täydentää

Karjalan Heimon viime numerossa julkaistu haastattelu Mattisten sukuun kuuluvasta **Anna-Liisa Luukkosesta** kaipaa korjauksia ja tarkennuksia.

Anna-Liisa kertoo, että oli paljon yhteydessä isänsä sisaruksiin. Isän nimi oli **Risto** ja hänen nuorempi sisarensa **Jenny** eli **Jouki** muutti Suomeen nuorena. Isän vanhempi sisko eli **Nasto**-täti tuli vasta vuonna 1943. Hän tuli Teuvalle **Pekka Mattisen** kaupan tiloihin mukanaan **Oili**-tyttönen ja kaksi lehmää.

Pekka-sedän kauppa oli koko alueen sekatarvakauppa ja sieltä löytyi kaikkea mahdollista. Sinne tuli myös lapsia Helsingistä, koska he olisivat muuten joutuneet Ruotsiin.

Anna-Liisa Luukkonen ei asu nykyisin vanhassa kotitalossaan kuten jutussa kerrottiin vaan siinä asuvat **Markus** ja **Sylvi** sekä heidän **Risto**-poikansa. Anna-Liisan mukaan se on edelleen kuin hotelli, jonne kokoonnutaan aina, kun on juhlat.

Tarkennuksena vielä tietoja Anna-Liisa urasta. Vaasan talouskoulun jälkeen hän oli kolme kuukautta Kuopiossa, sen jälkeen saman verran Rauhalla ja sitten Kuopiossa uudelleen.

– Hain Lastenhoitajakouluun ja pääsin. Olin siellä vuodesta 1957 vuoteen 1958. Sitten sain työpaikan Rovaniemeltä ja olin siellä vuoteen 1964 saakka. Oli hieno työpaikka sairaalassa, jossa oli maailman pohjoisin lastenkirurgiasasto.

Vuodet 1964–1967 Anna-Liisa työskenteli Tampereella, vuodet 1967–1996 Oulussa ja vuodet 1996–2006 Seinäjoella. Oulussa hän työskenteli sairaalassa, paitsi vuodet 1975–1978 päiväkodissa.

– Olin keskussairaalassa myös päivät neurologian polilla. Otin lasten eeg-ai-vofilmiä vuodet 1978–1984.

Anna-Liisa Luukkonen.

Tampereella asuva freelance-muusikko ja tutkija Anne-Mari Kivimäki kiertää keikoilla ympäri Suomea ja käy mielellään myös karjalaisissa kylissä Venäjällä.

AILA-LIISA LAURILA

Karjalaiset lauluhäät perinteiseen tapaan

Kruuga – Karjalaiset lauluhäät on musiikinäytelmä, joka kertoo tarinaa rakkaudesta ja sukupolvien siteistä. Esityskokonaisuus yhdistää teatterin keinoin karjalaista musiikki-, tapa- ja pukuperinnettä. Kaikki tekijät ja esiintyjät ovat pohjoiskarjalaisia kansanmusiikin, teatterin ja tanssin ammattilaisia.

Käsikirjoituksen ovat laatineet **Emilia Kallonen** ja **Timoi Munne**. **Anneli Mahlamäki** ohjaa ja **Niko Pentikäinen** on suunnitellut koreografian.

Näytelmän käsikirjoitus ja musiikki perustuvat viime vuosisadan vaihteessa kerättyihin ortodoksiuskoisten karjalaisten häälauluihin, tapoihin ja pukuperinteeseen erityisesti Pohjois-Karjalasta Liperin seudulta. Siteeksi on käytetty Raja- ja Vienen Karjalan aineistoa. Kruuga viittaa ympyrän muotoon sekä häämenoihin liittyvään ketjutanssiin.

Oman erityispiirteensä esitykseen luo täysin perinteenmukainen puvustus, joka nojaa pohjoisten karjalaisalueiden kansanpukuperinteeseen. Puvustuksesta vastaa perinteentutkija **Leena Jääskeläinen**, joka on myös valmistanut puvut perinteisin menetelmin käsin ommellen. Esityskokonaisuudessa otetaan huomioon perinteenmukainen tekstiilien, laulujen, itkuvirsien, loitsujen ja rukousten ilmaisu.

Esitykset nähdään Liperissä 22.–31.7., Pielavedellä 23.7. ja Helsingissä 11.9. Karjalaisia lauluhäitä on viimeksi koottu yhtenäiseksi esitykseksi 1980-luvulla. Kruuga – Karjalaiset lauluhäät on osa Taipaleen kulttuuriviikkoa, jonka ohjelma löytyy osoitteesta www.viinijarvi.fi.

Kruuga-morsian on pukeutunut perinteiseen karjalaiseen asuun. Karjalaiset lauluhäät on osa Taipaleen kulttuuriviikkoa ja esityksen voi nähdä 11. syyskuussa myös Helsingissä.

Seitsemän polven runot yhdessä konsertissa

Härkösten runonlaulajasukuun kuuluva **Paavo Joensalo** luo monipuolisesti musiikkia, musiikkiteatteria ja oopperaa. Nyt hän on koonnut yhteen esitykseen suistamolaisen runonlaulajasuvun seitsemän sukupolven edustajien runoihin sävellettyjä lauluja vuosilta 1900–2015.

Tunnetuin runoilijoista on Joensalon isosetä, kirjailija ja heimomies **Iivo Härkönen**. Konsertti on nimeltään *Runonlaulajien perintö*.

Paavo Joensalo on koulutukseltaan arkkitehti, mutta tunnetaan käsikirjoittajana, libretistinä, säveltäjänä ja tuottajana. Hän johtaa Pohjois-Karjalan Liperiin perustettua Eettisesti Innovatiiviset Kulttuurin Uudistajat Eiku-yhdistystä, joka aloitti toimintansa vuonna 2007 tenavaoopperaproduktiolla.

Karjalankielisenä Eigu-versiona tuo lastenooppera nähtiin muutama vuosi sitten sekä Petroskoin että Joensuun lauluhuhlilla. Esiintyjät yhdistyksen produktiona ovat oopperalaulajia, musiikkiammattilaisia ja opiskelijoita.

Tällä kertaa työstetyn *Runonlaulajien perintö* -konsertin solisteina ovat sopraanot **Reetta Haavisto** ja **Marjaa-**

Paavo Joensalo on hahmotellut piirroskuvaan vanhat sukunsa runonlaulajat Pelagia ja Iivana Härkösen.

na Ritanen, bassobaritoni **Antti Pakkanen** ja basso **Matti Turunen**. Säestäjinä toimivat **Olli Mikkonen** piano, **Noora Arola** kantele, **Ofelia Sarlund** ja **Anniina Kaari** viulu, **Tatu Aukee** ja **Ami Kimanen** sello sekä **Emma Piipponen** oboe.

Pohjois-Karjalassa esitys on Liperin Ylämyllyn seurakuntatalossa 30. heinäkuuta kello 18 liittyen Taipaleen Kulttuuriviikon ohjelmaan. Helsingissä se esitetään Huopalahden kirkossa 3. elokuuta kello 18.30 liittyen Karjalan Sivistysseuran perustamiseen 110 vuotta sitten.

Kurssi opastaa vienankarjalaisten sukujen tutkijaa

Kuusamo-opisto järjestää vienankarjalaisen sukututkimuskurssin viikonloppuna 29.–30. lokakuuta.

Kurssi on tarkoitettu vienankarjalaista sukututkimusta aloittelevalle ja jo jonkin verran sitä harrastaneelle. Tavoitteena on, että opiskelija oppisi aloittamaan itsenäisesti sukututkimuksen ja ymmärtämään vienankarjalaisen sukututkimuksen erilaisuuden verrattuna esimerkiksi luterilaisten sukujen tutkimukseen.

Kurssi opastaa mm., vienankarjalaisista perhe-, avioliitto- ja nimikäytäntöä, Vienan pakolaisten tutkimista – miten heidän jäljilleen pääsee, lähdemateriaalin saatavuutta Suomessa sekä Sampo-tietokannan käyttöä sukututkimuk-

sen apuna ja paljon muuta hyödyllistä. Lisäksi kurssilla tutkitaan sukuja pienissä ryhmissä opettajan ohjauksella. Opettajana toimii vienalaisjuurinen sukututkija **Sari Heimonen**.

Kurssin tarkempi info tulee viimeistään heinäkuun lopulla opiston sivuille osoitteeseen www.kuusamo-opisto.fi ja sitä kautta kurssille voi ilmoittautua. Ilmoittautua voi myös soittamalla opistolle puh. 040 860 8715. Kurssin hinta on 60 euroa.

Opistolla voi myös majoittua. Tarjolla on erihintaisia huoneita (esim. 2hh oma wc ja suihku 32€/hlö/vrk, liinavaatteet sisältyvät hintaan tai 1hh 38€ tai 2hh yhteinen wc ja suihku 27€/hlö/vrk).

UUTISIA KARJALASTA

Kinnermäen kylän keskus on Smolenskin Jumalanäidin tsasouna, jonka salissa voi nähdä Smolenskin Jumalanäidin ihmeitätekevän ikonin.

Kinnermäki kohosi kauneimpien kärkeen

Kinnermäki on nimetty Venäjän toiseksi kauneimmaksi kyläksi. Valinnan teki Venäjän kauneimmat kylät -yhdistys, jota johtaa **Aleksandr Merzlov**. Valinnasta kertova merkki pystytettiin kyläraitin varteen 10. kesäkuuta.

Saavutuksestaan kylä kiittää vuonna 2001 perustettua oululaista Kinnermäen ystävät ry:tä, jonka on tehnyt työtään määrätietoisesti ja pitkäjänteisesti. Lisäksi se on herättänyt paikallisissa asukkaissa uskon oman kotikylänsä ainutlaatuisuuteen.

Kylän hyväksi ovat tehneet työtä erityisesti sisarukset **Olga Gokkoeva** ja **Nadežda Kalmykova**. Kalmykova muutti perheineen Kinnermäkeen vuonna 2005. Hän on esimerkillään näyttänyt, että maaseutumatkailulla voi olla tulevaisuutta Itä-Karjalassa. Kovaa työtä on vaatinut myös rahan kerää-

minen kylän kunnostustöitä varten. Sitä Olga on tehnyt Suomen puolella.

Kylä selvisi kuin ihmeenkaupalla Stalinin vainoista ja sodan tuhoista. Kylää ei myöskään tuhottu Hruštšovin aikana 1960-luvulla. *Karjalan Sanomien* mukaan suurimpana syynä säilymiseen pidetään Smolenskin Jumalanäidin ihmeitätekevää ikonia, joka on suojellut paikkaa vuosikymmenten ajan.

Kinnermäki on houkutellut paljon vieraita Venäjältä ja ulkomailtakin. Pari vuotta sitten se toimi myös erään elokuva-sarjan kulissina ja kylässä on järjestetty muun muassa teatterifestivaaleja. Turisteille voidaan tarjota ruokaa, mutta yöpymispaikkoja on vain 14.

Nykyisin Kinnermäessä on 15 taloa ja viisi vakituista asukasta.

Vuokkiniemi lähti mukaan kulttuuri-kyläkilpailuun

Vuokkiniemi hakee suomalais-ugrilaisiksi kulttuurikyläksi teemanaan karjalan kieli ja kulttuuri.

Finno-Ugric Capital of Culture -kilpailun järjestää nuorisoyhdistys Mafun eli Youth Association of Finno-Ugric Peoples.

Kilpailuun osallistumisella tuetaan ja innostetaan vienankarjalaisia omaan aktiivisuuteen ja toimintaan. Hankkeella halutaan vahvistaa yhteistyötä muiden suomalais-ugrilaisten toimijoiden kanssa ja lisätä turismia, joka kohentaisi kylän taloutta. Lisäksi hankkeella halutaan tuoda julki, että karjalan kieli tarvitsee erityistä huomiota. Kielen arkikäyttö on häviämässä, eivätkä nuoret tai nuoret aikuiset enää sitä juurikaan osaa.

Vuokkiniemi on vielä elävä kylä. Sen noin 200 talossa asuu suunnilleen 500 henkeä, joista 85 prosenttia on karjalaisia.

Vaikka suurin osa kylän asukkaista on karjalaisia, on kieli kuitenkin vaarassa hävitä. Usein kotikielenä on venäjä.

Karjalan kieltä opetetaan Vuokkiniemen koulussa alaluokille kaksi tuntia viikossa ja kaikki muu opetus tapahtuu venäjäksi.

Lisäksi kylätalolla on kerran viikossa opetusta sekä aikuisille että lapsille. Alaluokkien jälkeen ei karjalaa enää opeteta vaan suomea. Huomiota halutaan kiinnittää myös siihen, että alueella voi olla pulaa karjalankielisistä opettajista.

Vuokkiniemi-seura, Karjalan Sivistysseura sekä Kostamuksen kaupungin kulttuuri- ja museovirasto ovat voimakkaasti olleet tukemassa kilpailuun osallistumista.

Karjalan Sivistysseura pitää hanketta erittäin merkittävänä karjalaisen kulttuurin ja kielen edistämiseksi.

Vuonna 2014 Vuokkiniemi haki vuoden 2015 kulttuurikyläksi, mutta tuolloin Viron Obnitsa vei voiton. Vuokkiniemi pääsi kolmen parhaan joukkoon.

Nyt kilpailun voittaja julkistetaan 5. elokuuta Helsingissä.

HALLITUKSEN UUTISET

Seura palkitsi ansioituneet

Karjalan Sivistysseuran hallitus on kutsunut arkkipiispa **Leon** seuran kunniajäseneksi nro 51 tunnustuksena siitä ansiokkaasta työstä, jota hän on lukuisien vuosien ajan tehnyt karjalaisen kulttuurin ja kielen edistäjänä. Arkkipiispa Leo tunnetaan paitsi karjalaisten hengellisenä johtajana myös Karjalan Kie-

len Seuran perustajana ja puheenjohtajana. Hän on vahvasti ajanut karjalan kielen ja kulttuurin elvytystä ja hänen henkilökohtainen panoksensa on ollut ratkaiseva siinä, että karjalan kieli on Suomessa saanut virallisen ei-alueellisen vähemmistökielen aseman.

Arkkipiispa Leo on ollut ahkerasti mukana myös Karjalan Sivistysseuran toiminnassa, näkyvästi heimopäivillä, mutta myös esimerkiksi juhluvuoden valtakunnallisen keräyksen valtuuskunnan puheenjohtajana seuramme täyttäessä 90 vuotta.

Sivistysseura myönsi Heimopäivien yhteydessä ansiomerkit kahdelle tunnetulle karjalan kielen opettajalle eli **Valentina Karakinalle** ja **Olga Karlovalle**. Moni seuramme jäsen on tutustunut heihin karjalan kielen kursseilla, joita he ovat olleet kehittäneissä ja pitämässä jo 2000-luvun alusta alkaen, viime aikoina usein yhdessä. Opetustyön lisäksi he ovat uurastaneet karjalan kielen ja kulttuurin hyväksi monin eri tavoin laatimalla oppikirjoja, toimimalla valtiollisessa termikomiteassa, tutkimalla karjalaista nimityksiä, tarjoten kielitaitoaan useissa käännöstehtävissä ja edistämällä elävää karjalankielistä kirjallisuutta ja teatteria.

Sivistysseura myönsi ansiomerkin myös **Ville Vaaralle** tunnus-

tuksena seuran ja karjalaisuuden hyväksi tehdystä työstä. Seura on tuskin koskaan antanut tunnustusta näin nuorelle henkilölle. Hallitus katsoi, että Villen takoma Sampo-tietokanta, jossa on tällä hetkellä runsaat 12 000 asiakirjaa, on tuonut avauduttuaan seuralle runsaasti positiivista huomiota. Lukuisat ihmiset ovat löytäneet Sammon ja sen avulla juurensa, sukulaisiaan sekä puuttuvan palasen sukuketjuunsa. Kävijöitä palvelussa on tuhannen verran kuukaudessa.

Ville tuli vuosia sitten seuraan digitoimaan vanhoja valokuvia ja luomaan kuvagallerian. Hän loi Carelica-kirjastojärjestelmän ja seuran nettisivut. Sammon kehittäminen jatkuu, nyt on vuorossa kuva-arkiston sulauttaminen osaksi Sampo.

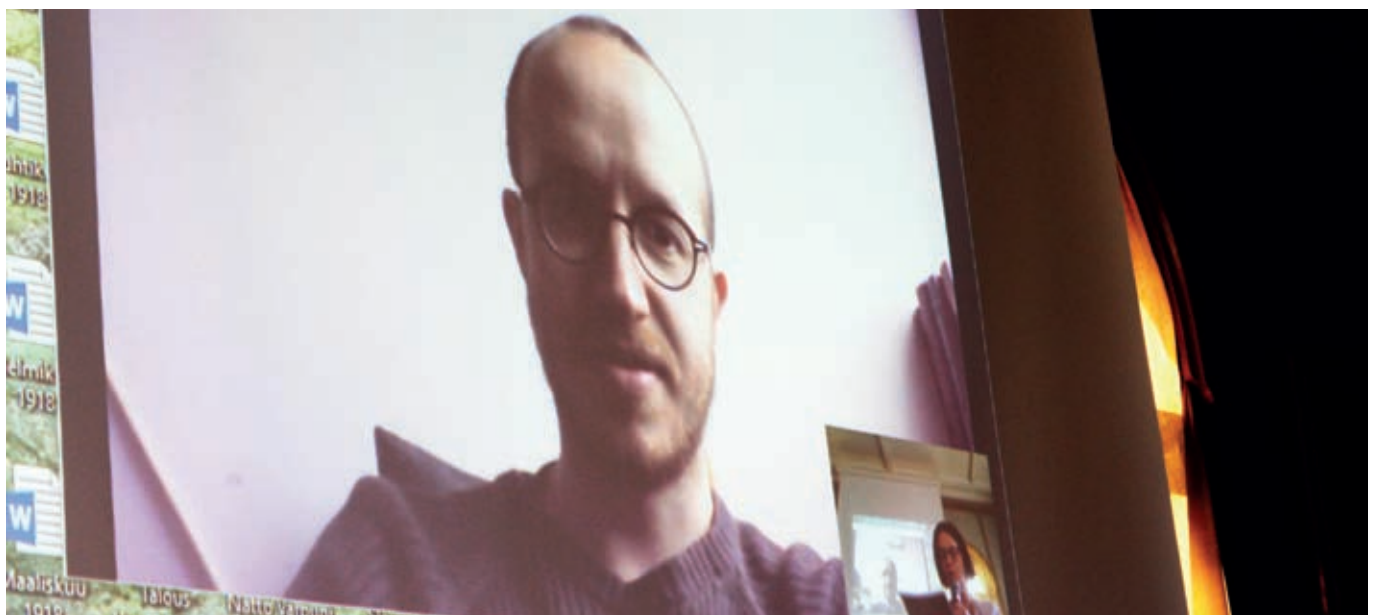
Seuran hallitus säilyi lähes entisellään vuosikokouksessa. Luxemburgiin siirtyneen **Markku Pottosen** tilalle valittiin **Outi Honanen**.

Hallitus kiittää Markku Pottosta rahastonhoitajana tekemästään työstä.

Toimikunnat, joiden kokoonpano löytyy seuran nettisivuilta, jatkavat lähes entisellään. Sukututkimustoimikuntaan saatiin vahvistukseksi rajakarjalaista sukututkimusta syvällisesti tunteva oululainen **Santeri Palviainen**.

Kesä 2016 on jo viides, jolloin seurassa työskentelee korkeakouluharjoittelija. Helsingin yliopiston opiskelija **Toni Saarinen** litteroi vanhoja kirjoituksia ja toimittaa niistä sähköisiä julkaisuja.

Hallitus on päättänyt kevään kohdeavustusten jaosta. Opiskelija-apuraha- ja avustustoimikunta sai luettavakseen ennätyselliset 23 hakemusta, joiden yhteenlaskettu haettu summa ylitti 80 000 euroa. Avustuksia jaettiin kaikkiaan kymmenelle hankkeelle runsaat 12 000 euroa. Mielenkiintoinen yhteinen piirre avustushakemuksissa on karjalaisuudesta ja karjalaisesta kulttuurista ammentaminen uudella modernilla ja raikkaalla tavalla.

Puheenjohtaja Eeva-Kaisa Linna oli Vaasan vuosikokouksesta yhteydessä Vile Vaaraan Skype-yhteyden kautta.

Nimekkäitä luennoitsijoita

Kymmenettä kertaa järjestettävä Tie Vienaan -symposium kokoaa 27.–28. elokuuta Kuusamoon joukon eri alojen tutkijoita käsittelemään 1900-luvun alun pakolaisuutta Vienan Karjalasta Suomeen, elämää uudessa maassa ja kulttuurissa sekä toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan sijoittunutta toista muuttoaaltoa.

LAUANTAI 27.8.

11.00–12.00 Lounas (omakust.).
12.00–12.15 Tilaisuuden avaus.
12.15–13.00 FT Katja Hyry: Meistä jäi taas jälki - miten Vienan pakolaiset etsivät paikkaansa ja kertoivat kokemastaan.
13.00–13.30 YTM Tuulikki Halla (Karjalan Sivistysseura): Vallien sisällä, vallien ulkopuolella - pakolaiselämää Kymminlinnassa Timo Tervosen muistelemana.
13.30–14.00 Kahvi (omakust.).
14.00–14.45 Tutkijatohtori Heli Kananen (Jyväskylän yliopisto): Ortodoksisen siirtoväen vastaanotto ja sopeuttaminen sodanjälkeisessä Suomessa.
14.45–15.30 Kotiseutuneuvos, HuK, lehtori Helena Palosaari: Lämsänkylän historia pakolaisten vastaanottajana.
15.30–16.00 FL Jouni Alavuotunki: Muistoja kahden vianalaisukupolven elämästä Kuusamosa 1920-luvulta nykypäivään. Päivä päättyy opastettuun käyntiin matkamiehen ristillä Kajaintien ja Lämsänkyläntien risteyksessä, noin 8 km Kuusamon lukiolta. Kulku omilla autoilla.

SUNNUNTAI 28.8.

10.00–10.45 Lehtori Seija Jalagin (Oulun yliopisto): Ketjupakolaisia - Itäkarjalaisten lähtö salaa Suomesta Ruotsiin toisen maailmansodan jälkeen.
10.45–11.30 FM Sami Kallio: Heimosodat pakolaisuuden käynnistäjänä.

Maantieteellisten rajojen ohessa keskiössä ovat myös henkiset rajat. Niistä luennoi Karjalan ja koko Suomen arkkipiispa **Leo**.

Oulun yliopistoa edustavat muun muassa **Seija Jalagin** ja **Samu Sarviaho**. Paikallisia asiantuntijoita ovat **Helena Palosaari** ja **Jouni Alavuotunki**.

11.30–12.30 Lounas (omakust.).
12.30–13.15 FM Samu Sarviaho (Oulun yliopisto): Rajankäyntiä - rajojen historiaa Vienan Karjalassa ja Pohjois-Suomessa.
13.15–14.00 Karjalan ja koko Suomen arkkipiispa Leo: Henkiset rajat.

14.00 Päätöskahvi (omakust.).
Osallistumiskustannukset: Esitelmätilaisuuksiin ja muuhun ohjelmaan on vapaa pääsy. Tilaisuuksiin ei tarvitse ennakoon ilmoittautua.

Ruokailut ja majoittuminen: Symposiumiin osallistujilla on mahdollisuus ostaa molempien päivien lounas ja kahvi Kuusamon lukion oppilasravintola Salviasta. Lounas (sis. pää- ja jälkiruoka) lauantaina lohikeitto 12 € ja sunnuntaina possu-leipäjuustopata 15 €. Kahvin (sis. kahvi/tee ja makea kahvileipä) hinta 6 €. Oppilasravintola Salvia edellyttää lounas- ja kahvilippujen ostoa ennakoon. Lounas- ja kahvilippuja voi ostaa 15.8.2016 asti Kuusamo-opiston toimistosta p. 050 444 1157 tai opisto@kuusamo.fi. Majoitusvaihtoehtoja Kuusamon lukion läheisyydessä: Original Sokos Hotel Kuusamo Hotelli Kuusanka
Lisätiedot: Kuusamo-opisto, Kitkantie 35, 93600 Kuusamo, www.kuusamo-opisto.fi, puh. 050 444 1157, sähköposti: opisto(at)kuusamo.fi.

Karjalan kielen kurssi syyskaudella Helsingissä

122445

KARJALAN KIELI, JATKOKURSSI A1.3-A2.1
(24 t syksy + 24 t kevät) 15.9.–1.12., to 17.00–18.30

Kurssi on tarkoitettu karjalan kielen alkeet osaaville, mutta tervetulleita ovat myös kaikki karjalan kielestä ja kulttuurista kiinnostuneet. Jatketaan vienankarjalan opiskelua ja karjalaiseen kulttuuriin tutustumista. Jatkokurssi antaa tilaisuuden syventää sanavarastoa ja kielioppia. Kurssilla luetaan tekstejä, tehdään harjoituksia ja keskustellaan.

Mukana myös kuvia Karjalasta ja karjalaista musiikkia. Kurssin pohjana on opettajan monistemateriaali.

Hinta 69 euroa (syksy), opettaja: Daria Markelova, FM

Ilmoittautuminen 9.8.–7.9. ja lisätietoja:
www.kalliolkansalaisopisto.fi tai puh. 010 279 5080
Kurssipaikka: Kalliolan kansalaisopisto, Sturenkatu 11

KALLIOLAN KANSALAI SOPISTO / Uhtua-Seura ry

Piirakkajuhla kutsuu elokuussa Tverin Karjalaan

Tverinkarjalaisten ystävät järjestää retken piirakkajuhlille Tverin Karjalaan 18.–22. elokuuta. Retken huippuelämyksistä monipuolisinta antia lieenee Tolmačun kylässä vietettävät piirakkajuhlat. Piirakkaperinne on vain yksi osoitus karjalaisen kulttuurin elinvoimasta tverinkarjalaisalueella. Päivän ohjelmassa on myös musiikkia, puheita ja näytelmiä ja luonnollisesti runsaita ja vaihtelevia piirakkanautintoja.

Matka tehdään junalla neljän hengen hyteissä. Yksi ilta ja yö vietetään Kozlovan kylässä perheissä ja toinen yö Tverin kaupungissa Volga-hotellissa. Reissulla käydään myös eri kylien museoissa ja kirjastoissa sekä Vasilkovan kylässä, missä paikalliselle kirkolle luovu-

tetaan arkkipiispa **Leon** sinne hankkima kello ja tavataan runoilija **Tarasov**. Tverissä tutustutaan suomalaisen igumenian johtamaan Pyhän Katariinan luostariin. Kaupungissa tehdään myös kiertoajelu ja saadaan vapaata aikaa.

Matkan hinta on Helsingistä 580 euroa, Lahdesta 550 euroa, Kouvola 530 euroa, ja Vainikkalasta 520 euroa plus viisumi. Matkanjärjestäjänä on joensuulaisen Kulttuuri- ja luostarimatkat -matkatoimisto.

Käytännön järjestelyistä vastaa Luostarimatkat/Monasterytours, josta voi saada passi- ja viisumiohjeet sekä ilmoittautumis- ja peruutusohjeet sekä muut matkaan liittyvät tiedot: info@monasterytours.com 050 349 4065 /Arja Friman.

LAUKUNKANTAJAT

KESÄKUU 2016

Karjalaisuutta kyykkäkentällä

Pekka Pamilon isä **Kosti** (alun perin **Borisov**) oli syntyisin Aunuksen Porajärveltä. Rajakarjalainen sukutausta on jäljitetty aina 1600–1700-luvuille. Kosti isä sairastui rintamalla vuonna 1915 ja kuoli pojan ollessa vasta 3-vuotias. Kosti oli sittemmin sukulaisten hoteissa Suojärvellä, kun taas äiti jäi Porajärvelle perheen kolmen muun pojan kanssa. Suojärvellä koulua käynyt poika jäi muusta perheestä erilleen Suomen puolelle kun Tarton rauha solmittiin. Hän työskenteli puotipoikana Suojärvellä, kävi kauppakoulun Sortavalassa ja siirtyi Helsinkiin 1930-luvulla.

Karjalan Sivistysseuraan Kosti päätyi 1950-luvun alussa. Siellä hän toimi jonkin aikaan *Karjalan Heimion* päätoimittajana ja kolmisenkymmentä vuotta rahastonhoitajana.

Pekka Pamilo ja vienalaisjuurinen **Eeva-Kaisa Linna** kuuluvat hallitukseen Karjalan Sivistysseurassa, joka haluaa lisätä karjalaisuuden näkyvyyttä ja tuoda sitä tähän päivään.

EKL Kosti Pamilolla oli merkittävä osa kyykän elvyttämisessä.

PP Sivistysseuran jäsenoimikunnan puheenjohtajan **Boris Karpelan** aloitteesta kyykkää ryhdyttiin pelaamaan Seura-saareissa 1950-luvun alussa. Ensimmäisessä ottelussa vuonna 1951 olivat vastakkain Vienan ja Aunuksen joukkueet. Isä oli mukana alusta lähtien ja minäkin jo pienenä poikana. Isän pyörän tarakalla mentiin.

Kyykän pelaaminen oli kovin yhteisöllistä. Paikalle tuli niin vienalaisia kuin rajakarjalaisiakin, mukana olivat niin suojärveläiset, salmilaiset, suistamolaiset kuin impilahtelaiset. Paljon oli myös 1920-luvun pakolaisaallossa ja Venäjän vallankumouksen myötä tulleita starikoita, joilla oli hyvät tarinat. Boris Karpelan jutut olivat tyyliltään Radio Jerevan -tyyppisiä. Lapsia kohdeltiin hyvin, heille oli tehty omat pienet sauvat ja pelisäännöt. Kun oltiin joukolla koolla, puhuttiin karjalaa, kukin omaa murretaan ja hyvin ymmärrettiin toinen toista.

Isä ja Karpela laativat kyykkäpelin ensimmäiset säännöt, tallensivat niihin koti-Karjalan ainekset nykyaikaan sovittaen. Kyykän lomassa usein hoituivat Sivistysseurankin asiat, kun hallituksen jäseniä sattui olemaan sopivasti paikalla.

EKL Kosti Pamilo oli ahkera kirjoittaja, jolle oli tärkeää oman kielen säilyttäminen. Hän on kirjoittanut lukuisia artikkeleita mm. *Oma Mua* -lehteen karjalan kielen asiasta. Otsikot 1990-luvulta ovat kuin tästä päivästä: ”Piemmögo karjalan kielen karjalazennu?” (*Oma Mua*, n:37, 1993); – ”Miten kävi Tarton rauhansopimuksen karjalaispykälille?” (*Oma Mua*, n:30, 1994); – ”Mindähbo kiel’tä vierassettih” (keräähmö 1991) (*Oma Mua*, n:36, 1991).

PP Karjalan kieli oli kyllä lapsuudessani usein läsnä. Isän

Pekka Pamilo ja Eeva-Kaisa Linna keskustelevat karjalaisuudesta.

mukana liikkeessani kuulin sitä, kyykkäkentällä erityisesti. Aina sukulaisia tavattaessa puhuttiin karjalaa. Kielen lisäksi ortodoksinen kirkko ja monet karjalaiset perinteet olivat osa elämää.

Isä kirjoitteli salanimellä Kondrozen bunukka kaskuja ja näytelmiä karjalaksi. Niitä julkaistiin *Karjalan Heimossa*, *Oma Muassa* ja Suojärven pitäjäseuran julkaisemassa *Sunduga*-teoksessa. Hän esiintyi usein niin rajakarjalaisten kuin Sivistysseuran tilaisuuksissa kielen taitajana.

EKL Miten sukuyhteys säilyi, kun perhe oli jakautunut asumaan kahden valtion alueilla?

PP Kun isä oli sotapalveluksessa, tultiin häneltä kysymään, oliko hänellä **Mikko**-niminen veli. Näin veljekset tapasivat toisensa monien vuosien jälkeen, useankin kerran ennen sodan päättymistä. Mikko oli joutunut sotavangiksi ja päätynyt maatilalle rengiksi. 1960-luvulla sukulaismatkat alkoivat mahdollistua ja isä tapasi jälleen veljiään, milloin Leningradissa, milloin Petroskoissa tai Prääsässä. Minäkin pääsin 1970-luvulla matkoille mukaan.

Sivistysseuran hallitus vieraili ensi kertaa Karjalassa vuonna 1990. Silloin he pysähtyivät isän veljen luokse Prääsään. Mukana olivat isäni lisäksi **Pertti Virtaranta**, **Ilmari Homanen**, **Pentti Keynäs**, **Jorma Puustinen**, **Sakari Vuoristo** sekä Karjalan Rahvahan Liittoa edustanut **Pekka Zaikov**. Tämä oli historiallinen matka, jolla luotiin yhteistyösuhteet Karjalan Rahvahan Liiton kanssa.

EKL Kyykkä näyttää vuosikymmeniä yhdistäneen karjalaisjärjestöjä mutta ei vain niitä. Kyykkä on ollut jo pitkään hyvin suosittua vaikkapa akateemisissa piireissä. Oulussa toimii Oulun Akateeminen Mölökky- ja Kyykkäseura, jossa on mukana satoja opiskelijoita, Tampereella järjestetään vuosittain helmikuussa opiskelijoille tarkoitettua Akateemisen kyykän MM-kilpailuita. Kyykässä kilpaillaan ja siinä pitää pärjätä, mutta kyykkä on myös yhteisöllinen seurustelumuoto.

PP Karjalaisuus ei ole erillään yhteiskunnassa, eikä irrallinen asia esimerkiksi kulttuurissa. Sivistysseurassa näen vuosittain monia hienoja kohdeavustusanomuksia, joissa kuvatut hankkeet ammentavat karjalaisuudesta modernilla ja raikkaalla tavalla, eläen tässä päivässä. Kulttuurin eri alueet ovat mukana ilahduttavasti, sarjakuvat, elokuva, tanssiteokset, karjalainen kabaree, historiasta nousevat musiikkiteokset. Esimerkiksi **Anne-Mari Kivimäen** *Suistamo*-sarja, joka on osa hänen taiteellista tohtorintyötään, on uutta luovaa taidetta. Pohjana ovat rajakarjalaiset arkistoäänitteet. Rohkea toteutus tavoittaa ja puhuttelee muitakin kuin vain karjalaisia.

Tällä palstalla keskustellaan Karjalan Sivistysseuraa lähellä olevista asioista.

Kesän karjalaiset menovinkit

KESÄKUU

27.6.-3.7. Karjalan kielen ja kulttuurin kurssi Pääjärvelä, teemana on karjalainen kylykulttuuri ja siihen kuuluvat tavat, uskomukset ja perinteet.

29.6.-3.7. Sommelo-musiikkijuhla. Kuhmo (Kainuu) ja Vienan Karjala, Karjalan tasavalta. Lisätiedot: www.sommelo.net/fi/ tai 044 250 1396 tai info@sommelo.net.

HEINÄKUU

1.7. Periodika-kustantamo täyttää 25 vuotta ja juhlii Petroskoissa, Karjalan tasavallassa.

2.7. Kansainvälinen suomalais-ugrialaisten kansojen kyläfestivaali ”Suguvastavundu”. Tšalnan kylä, Prääsän piiri, Karjalan tasavalta.

5.-6.7. Sommelo-festivaali. Uhtua ja Haikola, Karjalan tasavalta.

6.-12.7. Karjalan kielen kurssi Tverissä. Lähtö junalla 6.7. Suomesta, paluu junalla 12.7. Suomeen, henkilökohtainen viisumi. Lisätiedot: Eila Jahn 050 543 7362 tai eila.jahn@koulutusduo.fi.

9.7. Vepsien kulttuurijuhla Elonpuu. Soutjärvi, Äänisenrannan piiri, Karjalan tasavalta.

9.-13.7. Uhtua-Seura ry:n jäsenille viiden (5) päivän juhlamatka Uhtualle. Lisätiedot: www.uhtua.info/index.php/ajankohtaista.

10.7. Lamminpohjan kesäjuhla, järjestäjänä Uhut-seura. Uhtua, Lamminpohja, Karjalan tasavalta.

11.-14.7. Uhtua-Seura ry:n jäsenille neljän päivän juhlamatka Venehjärvelle ja Uhtualle. Lisätiedot: www.uhtua.info/index.php/ajankohtaista.

10.7. Haikolan 17. kirjallisuusfestivaali. Uhtua, Hai-

kola, Karjalan tasavalta.

12.7. Petrunkpäivä kesäjuhla ja Uhtuan kyläjuhla. Uhtua, Karjalan tasavalta.

17.-23.7. Valokuvausteemamatka Vienan Karjalaan ja Solovetskiin. Lisätiedot: sari.heimonen@gmail.com tai +358 44 5671943 / Sari tai Facebookista: <https://www.facebook.com/groups/147520075433893/>

22.7.-31.7. Kruuga - Karjalaiset lauluhäät. Esitykset Liperissä, Piela-

vedellä ja Helsingissä. Liperi, Taipaleen Valistus-

talo, Viinijärvi, 23.7. Piela-

vesi, Suojala, 11.9. Helsinki, Karjalatalo. Lisätiedot: Timoi Munne puh. 045 102 9900.

24.-29.7. Karjalan kielen (livvin) ja kulttuurin intensiivikurssit Nurmijärvellä Kiljavanrannassa Kiljavan opiston tiloissa. Lisätiedot: Karjalan Liitto 09 7288 170, toimisto@karjalanliitto.fi.

30.7.-2.8. Aunuksen muuzikkufestivaalit. Aunus ja Prääsä, Karjalan tasavalta. Bussimatkoja Matka-Ärrä Oy: lähtö Vaasasta läpi keskisen Suomen, (sis. matkan, majoitukset, ohjelman). Lisätiedot: Antti Koski 0500 712 903 tai a.koski@netikka.fi tai <http://aunuksenmusiikkifestivaali.com/> jossa festivaalipäivien ohjelma.

30.7. ja 3.8. Runonlaulajien perintö, Suistamolaisen Härkösten runonlaulajasuun 7 sukupolven lauluja, konsertit Liperin Ylämyllyn seurakuntatalossa 30.7. klo 18 ja 3.8. Helsingissä Huopalahden kirkossa klo 18:30. Lisätiedot: Laulujen säveltäjä ja konserttien juontaja Paavo Joensalo puh. 0400 838 268 tai sähköpostilla: paavo.joensalo@pp.inet.fi.

Kyykkäpeli odottaa innokkaita pelaajiaan.

Kaunis yksityiskohta Vuonni-sen tsasounasta.

Näin heinät kuivuvat Vienan Karjalassa.

ELOKUU

6.8. Kyykän SM-viisiottelu, miesten avoin ja miesverteeraanien SM-parikilpailut, SM, cup, Pari-cup. Pirkkolan urheilupuisto, Helsinki, klo 10.00. Lisätiedot: kimmo.kuikka@gmail.com.

5.-6.8. Kansainvälinen kalastusfestivaali ”Laatokan saaristo”. Hotelli Piipunpiha, Sortavala, Karjalan tasavalta.

6.8. Kižin regatta - kansainvälinen festivaali: Kižin saari, Karjalan tasavalta.

10.8. Kinnermäen kyläjuhla, Karjalan tasavalta.

13.-21.8. Ma'ilmanlopun maanitus. Musiikkitalon alalämpö, Mannerheimintie 13 A, Helsinki. Kuusi klo 18 alkavaa esitystä, jotka kuuluvat muusikko Anne-Mari Kivimäen Sibelius-Akatemian tohtorintutkintoon. Lisätiedot: Inka Yliharsilä 044 3531196, inka.yliharsila@gmail.com.

14.8. Marja Makovei -juhla, Vuonninen, Karjalan tasavalta.

21.8. Folklore-juhla Jyskyjärvellä, Karjalan tasavalta.

27.-28.8. Tie Venaan -symposium, 10. kerran järjestettävän symposiumin teema: pakolaisuus ja rajat. Kuusamon lukio, Kuusamo. Lisätiedot: 040 444 1157 tai www.kuusamo-opisto.fi.

SYYSKUU

xx.9. Karjalan kirjallisuuden Brendojevälle omistettu festivaali ”Tas sunnunnanna minun algu”. Nurmoila. Aunuksen piiri, Karjalan tasavalta.

3.-4.9. Haikolan IV dokumenttielokuvafestivaali. Uhtua, Haikola. Karjalan tasavalta.

11.9. Kruuga - Karjalaiset lauluhäät, Helsinki, Karjalatalo. Lisätiedot: Timoi Munne 045 102 9900.

15.9.-1.12. Karjalan kielen jatkokurssi, torstaisin klo 17.00-18.30, opettaja FM Darja Markelova.

Lisätiedot: www.uhtua.info Ajankohtaista tai www.kallionlankansalaisopisto.fi tai 010 279 5080. Paikka: Kalliolan kansalaisopisto, Sturenkatu 11, Helsinki.

17.-19.9. Kyykkä: kansainväliset kyykkäkilpailut. Helsinki. Lisätiedot: Kansainvälinen kyykkäliitto.

Menovinkkilista on koottu Uhtua-seuran verkkosivulta www.uhtua.info ja muista lähteistä. Karjalan Heimo ei vastaa mahdollisista muutoksista kesäohjelmassa.